

21.619
16

CSZK

BALÁZS BÉLA

CSODÁLATOSSÁGOK
KÖNYVE

BÉLYAI KÖNYVTÁR

OSZK

East Asia Section Library

OSZK

Digitized by Google

OSZK

Central Library of the University of Toronto

BALÁZS BÉLA
CSODALATOSSÁGOK KÖNYVE

RÉVAI KÖNYVTÁR 16 SZ.

BALÁZS BÉLA MUNKÁI

Halálesztétika. Művészetfilozófia
A vándor énekel. Versek
Dr. Szélpál Margit. Dráma
Az utolsó nap. Dráma
Történet a Logodi-utcáról. Elbeszélés
Misztériumok. Három egyfelvonásos
Dialógus a dialógusról
Hét mese
Kalandok és figurák. Novellák
Tristan hajóján. Versek
Lélek a háborúban. Hadi napló
Játékok
A fekete korsó. Játékok
Halálos fiatalság. Dráma
Dramaturgia
Isten tenyerén. Regény
Férfiének. Versek
Túl a testen. Regény
Der sichtbare Mensch. Filmesztétika
Der Phantasiereiseführer
A színjáték elmélete
Unmögliche Menschen. Regény
Achtung! Aufnahme! Opera
Hans Urian geht nach Bot. Dráma
Mozart. Dráma
Égi és földi szerelem. Színdarab
Tábortűz mellett. Versek
Repülj szavam. Versek
Két dráma
Filmművészet. Esztétikai tanulmány
Az én utam. Összegyűjtött versek
Álmodó ifjúság. Regény
A valódi égszínkép. Mesék
Karcsi kalandjai. Ifjúsági regény
Mikor Karcsiból Károly lesz. Ifjúsági regény
Filmkultúra. A film művészetfilozófiája

BALÁZS BÉLA

CSODÁLATOSSÁGOK
KÖNYVE

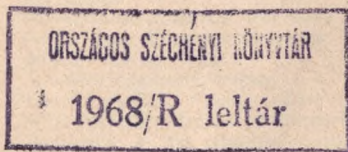
OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

RÉVAI

21.619 / 16

Copyright by Révai, Budapest, 1948
85488 — Révai Irodalmi Intézet nyomdája
Budapest V, Vadász-utca 16
Felelős : Puskás Ferenc műsz. lg.

BALÁZS BÉLA MESÉIRŐL

Balázs Béla neve a bécsi Rikola-Verlagban megjelent Hét Mesé-je óta nagyon komolyan ismerős nekem. De ezek az új mesék valóban bámulatra méltók... Ődon kínai történetek stílusára emlékeztető próza, melyet civilizált egyszerűségében, valóban maga Lao-Tse, a „Vén gyermek“ írhatott volna, akiről az egyik történet szól és akivel, mint az istennövendékek tanítójával ezt mondatja Balázs:

A gyermek teste ifjú, de a nemzedék
Szelleme régi benne és öreg.

„A nemzedék Szelleme régi benne és öreg.“ Ime, ez Kína! És a magyar költő meséi bensőséges és gyengéd ismerői ama öreg, okos és gyermeteg emberiesség szellemének. De amit különösképpen meg kell bennük csodálnom, az a szerencsés, invenciózus találékonyság és a metafizikai mélység. Legfurcsább excentrikusságuk is — győződjenek meg róla — a legszellemesebb, legmeglepőbb és legszívderítőbb novellisztikus fordulatban jelenik meg. Ajánlom az olvasónak, hogy ezzel a szép könyvvel jó órában foglalkozzék.

Thomas Mann

A BŰVÖS KÖR

avagy előljáró, intő tanulság

A TANG-KORSZAKBAN, *Pai-Han* városában élt *He-Nü*, a legfinomabb királykisasszony. Füle olyan finom volt, hogy hallotta a fehér holdvizek csurgását palotája jádelépcsőin. Szeme látta a hangok színeit és a színek illatát szimatolta remegő orrcimpákkal. Ezért szeretett *He-Nü* a költővel társalogni, aki még az ő finomságán is túltett, mert a suhanó idő zúgására fülelve, meghallotta a szem pilantásának csendülését, mikor valamely tárgyba ütődve pendült, mint az ezüst dárda, mely a pajzsban rezegeve megáll.

Egyszer együtt sétáltak ők ketten társalkodva a királykisasszony gyönyörű kertjében, melyben a legfinomabb illatok keveredtek még finomabb új, ismeretlen illatokká.

— *Milyen szegény a valóság leggazdagabb kertje is* — sóhajtott a finom költő. — *Hol teremnek eme ismeretlen, új illatok új virágai?*

— *És ha teremnének is,* — sóhajtott a finom királylány — *vaskos kocsányuk elher-*

vad ősszel, fanyar nyálakat erjeszt belőlük az élet rothadása. Tavasszal pedig legázolják talán a kertet a lázadó parasztok. Mire jó akkor a mi finomságunk?

Könny csordult az érzékeny királylány hosszú pillái alól. Nem nézhette ezt az érzékeny költő.

— Csukódjunk be, drága He-Nü, a bűvös körbe.

— Milyen bűvös körbe?

— Mely mint kagyló csukódik ránk és elzár bennünket a valóság elől. Akkor nem érhet hozzánk sem az élet, sem a halál durva változása, soha többé.

— De, jaj, mi lehelje akkor az illatot, ha nem az eleven virág?

— Akinek érzékenysége olyan finom, mint kettőnké, az nem szorult eleven valóságra. Figyelj, He-Nü! Látod-e kerted dús színeit?

— Látom, költő!

— És látván a színeket, hallod-e a színek hangját? A bazsarózsa bársony vörösének mély bűgását, meg az ibolyakék szelíd fuvolahangját hallod-e?

— Hallom, költő! Az egész színtenger tarka muzsikáját hallom.

— Hát a hangok illatát nem érzed-e He-Nü? A kürtszó harsány szaga nem üt-e homlokon és a hegedűk édes illata nem bódítja-e szíved?

— De igen, költő. Érzem a zene illatát is!

— És vajjon nem látod-e, He-Nü, az illa-

tok színeit? Nincsen-e selyem ezüst színe az egyik hűvös illatnak és a másiknak meleg bíbor?

— De igen, költő! Igen!

— Nos, mi szükséged van akkor, He-Nü, valóságos eleven kertre, melyet kapálni kell és trágyázni és bekeríteni a parasztok elől?

— De kert nélkül miképpen láthatnék szép színeket?

— Az illatok sugároznak finomabb színeket.

— De illatokat hogy érzek?

— A hangok lehelnek finomabb illatokat.

— Hát a hangok?

— A színek zengése szólaltatja meg finomabban.

— És a színek?

— Azt már megmondtam, He-Nü. Az illatok sugározzák. Ne kezdjük most előlről. Bűvös kör záródik itt, melyben a szépségek egymást kiváltó örök forgása egymásból támad elfogyhatatlanul. Ide lépünk be, He-Nü. Mint varázskagylóba csukva válunk le akkor a nyersvérű földi valóságról, a halálosan elevenről, és a bűvös szépségkörbe zárva elúszunk a végtelenbe.

Így szólott a költő lelkesen.

— És abban a bűvös körben — kérdezte erre a szép He-Nü — csak veled leszek bezárva, óh költő, egész egyedül?

Ezt kérdezte a legfinomabb királykisasszony és finom mosollyal elfordította az arcát.

OSZK

ÁLMOK KÖNTÖSE

MING-HUANG császár az isteni Tang-házból származott. Az ő felesége, Nai-Fe olyan szép volt, mint a májusi hold. Mégse látta őket soha senki együtt, hogy beszélgettek volna egymással vagy ültek volna hallgatagon egymás kezét fogván. Csak ha a császár felöltözte pompásan hímzett köntösét, akkor lehetett látni Nai-Fet is. De csak a császár mögött jókora távolságban haladt és lelkének sóvárgása szeme pillantásában csüggött az urán. Ennek története van.

Volt Ming-Huangnak egy gyönyörű virágoskertje, melyben úgy zsúfolódott a sűrű illat, hogy öblös tenyérrel ki lehetett merni a levegőből, mint vizet a patakból. Ebben a kertben állottak ők egyszer a hétestén a császárnéval és amikor feltekintettek a Fonó-asszonyok csillagzatára, meg a Tehénpásztorra, örök szerelmet esküdtek egymás kezére.

Hanem Nai-Fe császárnénak álmodó lelke volt, mert azelőtti életében túl korán halálozott volt el. Nem ért rá elérni álmait. Megrövidült útja nem érte célját előbbi életében. Azért merengett sóvárgó tekintete ebben az

életben is a távolba, álmainak utána és mint az álmjáró elhaladt császári ura mellett. Mikor Ming-Huang karjába ölelve tartotta őt, csak testét tartotta, mert Nai-Fe lelke messze járt, úgy, ahogy az alvó lelkét se lehet fogni, mikor az álmával elröpül. Ezért kárt vallott az ő szerelmük. Nai-Fe keserves szemrehányásokkal gyötörte önmagát, de változtatni rajta nem tudott.

Egyszer éjszaka, mikor halványzöld jádéból faragott kerti palotájában szunnyadt és ágya a sűrű illat hullámain ringott, mint a csónak a folyó hátán, akkor megpillantotta császári urát Ming-Huangot. Gyönyörű köntös volt rajta, melyre rá volt hímezve az asszony minden álmának minden képe. Hatalmas, hímzett hegyeken hímzett sziklák ragyogtak, széles aranyhímzésű folyók zuhogtak, varázslatos kertek, paloták, édes tündérek és tűzarcú, rettentő sárkányok hímzett képei felett. Ám az egész álombirodalmat, mely után Nai-Fe lelke sóvárgott, köntösére hímezve, vállán hordotta a császár. Akkor boldogság és elragadtatás töltötték meg Nai-Fe lelkét. Mert urára, a császárra tekintetett szüntelen. Nem kellett választania álmainak iránya és szerelmének iránya között.

Alighogy felébredt Nai-Fe, sietett a császárhoz és így szólott hozzá:

— Amidőn egyszer egy hétestén az illatos virágoskertben állottunk és feltekintettünk a Fonóasszonyok csillagzatához és a Tehénpásztorhoz, akkor örök szerelmet es-

küldtem neked. De nekem álmodó lelke van, mert előbbi életemben túlkorán haláloztam el. Azért szemem tekintete elkeres melletted, szerelmünk kárt vall és eskümet nem tudom megfogadni. Azért hordjad te magadon az én álmaimat, hogy téged lássalak, ha feléjük tekintek és ha utánuk indulok, hozzád érkezzem el.

— Hogyan hordhatom én a te álmaidat? — kérdezte Ming-Huang császár elszomorodva.

— Valamennyit ráhímezem egy köntösre. Azt viseljed.

— Nai-Fe császárnő halványzöld jadeszoborpalotájába tért és öt esztendeig hímzett egy köntöst. Öt esztendeig nem jött ki kerti palotájából. Csak a kerti illatok mentek be hozzá kerti palotájába. Azoknak változásán szagolta az évszakokat. Így szagolhatta öt év múlását.

Amikor Nai-Fe elkészült a köntössel, elhozta Ming-Huang császárnak és az magára öltötte. Boldogság és elragadtatás töltötték el, amikor álmaiba burkolva pillantotta meg szerelmes urát. Nézte csak nézte és lelkének sóvárgása és szívének sóvárgása egy tűzként lobogott szemében. Akkor Nai-Fe kitérte fehér karjait és közelebb akart a császárhoz közeledni, hogy hozzá símulva végre ura mellére hajthassa álmodó fejét. De nem közeledhetett és nem fért közelebb. Ama hatalmas hegyek és ragyogó sziklák elállták útját. Szeles álmofolyók állták el útját. Va-

rázslatos kertek, édes tündérek és tűzarcú, rettenetes sárkányok olyan szerelmes művészettel voltak elevenné hímezve, hogy álmok rengetege állott a császárné és császára közé és Nai-Fe nem tudott urához férközni.

Ekkor könnyek csurogtak le a császár két orcáján és így kiáltott fel:

— Nem akarom hordani ezt a köntöst!

Nai-Fe azonban búsan válaszolt: — Válassz, uram, Ming-Huang, kettő között. Ha leveted a köntöst, engem karjaidba zárhatsz, de lelkemnek tőled távol kell lennie. Ha viseled a köntöst, akkor bizony megközelíthetetlen vagy testemnek és hozzád nem símulhatok. De lelkem sóvárgó vágya tekintetemmel rajtad fog nyugodni minduntalan. Válassz, Ming-Huang császár, de gondolj esküvésünkre ama hétestén és a titkos társalgásokra, melyekről senki sem tud.

Akkor Ming-Huang császár azt választotta, hogy hordani akarja az álmok köntösét. Azóta soha senki sem látta őt kettesben együtt feleségével, aki olyan szép volt, mint a májusi hold. Csak ha felöltötte himzett köntösét, akkor lehetett Nai-Fet is látni. Mőgötte haladt jókora távolságban, de lelkének sóvárgása tekintetével a császáron nyugodott.

LI-TAI-PE ÉS A TOLVAJ

LI-TAI-PE, a költő olyan fölségesen énekelt, hogy dalaitól megittasodtak az égi istenek és mámorukban leestek a felhőkből, mint fészükéből az alvó madárfiókák. Ezért életében nagyon tisztelték Li-Tai-Pet. Dícséretére templomokat raktak a hegyormokra. A császár legszebb ruháiba öltöztette és a legszebb császárné vetkőztette ki belőlük. És ha Li-Tai-Pe valamely városban időzött, akkor ama város férfiai reggelenként elindultak aggódó arcokkal, hogy a költőt megkeressék az utak árkában, úgy, mint az anyák, akik elcsavargott gyermekeikért aggódnak. Mert Li-Tai-Pe, a költő, felettébb szerette a boritalt és minden éjszaka megrészegedett. Ezt pedig azért cselekedte, mert elfogta a nagy lelkesedés és nem volt neki más emelő szárnya, hogy elrepüljön a nehéz földi tájakról. Ezért ivott untalan, amíg feje előre nem csuklott és a kehely' pereme vörös gyűrűket nem nyomott sápadt homlokára.

Egyszer Li-Tai-Pe száz aranyat kapott a császártól egy dalért, melyben a császár harci paripáját énekelte meg. Akkor a költő

megint elindult országgá kódorogni és elvetődött Tsian-Hu városába is. Ott ült egy este a nagy csillagos ég alatt és ivott. Teli volt a szíve búbánattal, mert azon évődött, hogy hiába minden, mégsem tudja őt se lelkesedés, se dal, se bor egészen elragadni a nehéz földről. Mert fájdalmak és bosszúságok hegyes horgával végül mégis visszarántja mindig a föld. Mert egyszer elbukik és kimarjítja lábát. Másszor egy rég elhagyott szeretőjét egy durva katona karján látja, vagy a császárné szemöldökei rosszul vannak festve. Minduntalan történik valami, ami mámorának szárnyait szegi.

— De ma olyan mámort iszom — kiáltotta — amelyen semmiféle földi bosszúság ki nem fog.

És Li-Tai-Pe ült vala Tsian-Hu városában a nagy csillagos ég alatt és hajtogatta a poharat egyre-másra. Elfogta őt a lelkesedés és énekelt imígyen:

*A csillagokat az égi mezőbe
Én vetettem el és enyém
A hold ezüst sarlója és
Az arany csillagmagok érnek
Hullámozó aranykalászká
Húszszorosán csillagaratásra
Én vágom a holdnak ezüst sarlójával.*

Amikor Li-Tai-Pe így énekelt, hátulról egy tolvaj lopódzott hozzá és ki akarta csenni zsebéből az aranytartó zacskót. De Li-Tai-Pe

észrevette, feléje fordította arcát és a tolvaj elszaladt.

— Ne fuss el, felette tisztelt tolvaj — kiáltott utána a fellelkesült költő. — A boldog mámor elragadott engem a nehéz földről. Minden jövődő mennyország aranya enyém. Bizony mondom, hogy mit se bánom én a császár száz aranyait zsebemben.

— Felette tisztelt költő, — felelte erre a tolvaj — így szólasz te most lelkesedéseden. De ha kicsenem zsebedből az aranyakat, akkor mindjárt vége a mámornak és te átadsz a porkoláboknak.

Amikor Li-Tai-Pe e szavakat hallotta, könnyek szöktek szemeibe, szólván:

— Nem, felette tisztelt tolvaj! Könyörgöm, gyere és lopd ki az aranyakat zsebedből, különben sohase lesz rá bizonyosságom, hogy ez a mámor valóban elragadott a nehéz földről. Kérlek, drága, édes tolvajom, leg-tiszteltebb tolvaj testvérem! Gyere, kedves, és lopd ki zsebedből a császár aranyait.

Mikor a tolvaj látta, hogy a költőnek könnyek csurognak le sápadt orcáján, végül hitt neki. Hozzálépett, a karja alá nyúlt és kilopta zsebedből a pénzeszacskót.

Li-Tai-Pe azonban boldog volt azon az estén és még mámorosabb lőn, mert hogy ez sikerült neki és olyan fölségesen dalolt, hogy az égi istenek megittasodtak tőle és lehullottak a felhőkből, mint fészkükből az alvó madárfiókák.

A NAPERNYŐK

ÉLT EGYSZER egy ember, akit Yang-Csunak hívtak. Yang-Csu utcai árus volt és ezért napestig az utcákat járta ládájával, mely barna szíjjal volt nyakába akasztva. Így járván, látta a gazdag város sok gyönyörűségét. Látta a pompás mandarinokat hangos kíséretükkel, hatalmas harcosokat látott, akiknek komor arcát távoli kalandok emléke árnyékolta. És aranyoshímű, elfüggönyözött hordágyakból láthatatlan hölgyek mandulaillata csapott verejtékes arcába.

Este azonban hazatérván feleségéhez, Yü-Nühöz, mindig civakodott vele, mert nyugtalan volt és izgatott. Bizony sírással és panasszal telt a fele éjszaka.

Egyszer egy reggel felesége, Yü-Nü, ahogy felébredvén tükörbe nézett, látta, hogy megint piros erek pattantak szeme fehérjében. Ezért így szólott Yang-Csuhoz:

— Menj és vásárolj magadnak egy napernyőt.

— Miért vásároljak napernyőt? — kérdezte bosszúsan az ember.

— Mert a napmeleg az oka mindennek.

A nagy hőség ingerel téged, hogy veszekedj szakadatlan. Azért élünk mi boldogtalanul és vörös erek pattannak szemem fehérjébe.

Yung-Csu nyakába akasztotta barnaszíjú ládáját és nem válaszolt. Mert nem volt ő rossz ember és fontolóra vette felesége szavait. Így járta az utcákat és a nap olyan erősen sütött, hogy vastag sugarai meredeken álltak az utca kövezetén, mint egy izzó arany rácskerítés. — Talán igaza van neki — gondolta Yang-Csu. — És a kézművesek utcája felé fordult mentében.

Ebben az utcában nagy volt a zaj és hangos kiáltozás. Mert valamennyi iparos műhelye előtt ült a gyékényen és nagy hangon dicsérte áruját. Egyszer csak egy csendes hangot hallott Yang-Csu kiugrani a nagy kiabálásból, mint mikor roppant nyers sziklák között hirtelen szembeszökik egy kis kék virág. A szelid hang így szólt:

— Vegyetek napernyőket! Legnagyobb választék. Mindenki legkedvesebb égboltját nyitja feje fölé.

Yang-Csu elcsodálkozott ezeken a különös szavakon. Odalépett az ernyősmesterhez. Nagy darab, komoly öregember volt. Ő is gyékényen ült, mely az utcára volt terítve és körülötte halomban feküdtek a napernyők.

— Hogy is mondtad, legtiszteletreméltóbb, legnagyobbbecsültebb, hogy is mondtad? Ezek a napernyők égboltot tudnának kifeszíteni fejem fölé? Bár igen tetszetőseknek

vélem őket, de nem különböznek máshol is látható napernyőktől.

Komoly mosolygással felelt az ernyősmester: — Kívülről nézvést nem különböznek más napernyőktől legtisztéletreméltóbb és legnagyobbbecsültebb. De nyisd csak ki, kérlek.

Yang-Csu felvett a földről egy ernyőt és kinyitotta. És íme, nagy csodálkozás fogta el. Mert az ernyő benső visszája olykép volt befestve, hogy egy nyári égbolt volt azon látható, gyenge, göndör, fehér bárányszerű felhőkkel a szélén. Olyan nagy művészettel volt festve az az ég, hogy valóságosan mint ha alatta haladt volna az ember.

— Látod-e, legnagyobbbecsültebb, — szólott az ernyősmester — amíg ezt az ernyőt hordod fejed felett, nem fog a tündöklő nyári ég elborulni fejed felett és annak hatása alatt lelked is mindig derűs marad.

Yang-Csu nagyon megörült ennek, de óvatosan válaszolt:

— Valóban szándékom volt egy napernyőt vásárolni, mert minden éjjel civakodom feleségemmel, Yü-Nüvel. Ennek oka pedig a nagy napmeleg. Éppen azért nem is hiszem, hogy az ilyen meleg nyári ég a fejem felett megnyugtathatna engem.

— Keress és válassz hát más égboltot magadnak — mondotta az ernyősmester. — Énnekem van égboltokban a legnagyobb választékom az egész városban.

Erre Yang-Csu kinyitott egy másik er-

nyő. Bágyatagon ködlő téli égbolt volt az, mintha ezüstszürke fényes selyemből lett volna szőve. A láthatáron távoli falvak füstje lengett.

— Ez a szelíd mélabú égboltja — szólott az ernyősmester. — Az ilyen mélabúval nyugalmas békében élhetsz életed végéig, akárcsak puha gyapjába pólyálva.

Yang-Csu túlságosan borúsna*k* ítélte ezt az eget és egy harmadik ernyőt nyitott ki.

Hajnali égbolt volt, napfelkelte előtt, melyben a nappal minden eseményei még érintetlen tisztaságukban fénylenek, mielőtt leszállnak a szennyes földre. Azután olyan égboltot nyitott, mely roppant meredő fűszálak között kéklott, mint mikor hanyatt hever az ember a mezőn és nyitott szemmel álmodik bele az égbe. Ez alatt az ernyő alatt járván az utcák zajos lármájának közepében is, a magányosság mély nyugalmát hordja mindenhová magával az ember. Volt ott olyan ernyő, melynek éjjeli egén a teli hold ragyogott és a korhelyek és szerelmesek dalai csüggöttek rajta, mint az édes szőlőfűrtök. Volt ott ernyő hófödte ormok fölé boltozó átlátszó üvegéggel, mely alatt az élet moccanása sem zavarja már a lélek nyugalmát. Sokféle ég volt, melyeket mindenki maga tarthatott a feje fölé.

Yang-Csu a teliholdas éjjeli eget választotta és hazament. De ez az ernyő nem hozott békességet a házba. A korhelyek és szerelmesek dalai a holdról Yang-Csu lelkébe csu-

rogtak és a szenvedély úgy feldagadt benne, hogy sem felesége sovány karjai, sem háza szűk falai között meg nem fért. Yang-Csu harmadnapra visszavitte a teliholdas ernyőt és helyébe cserélte a mezei magányosság ernyőjét. De az sem hozott jót. Ez alatt az ernyő alatt úgy elmerült, mintha a végtelenségben úszna és megfeledkezett üzleti dolgairól és ha felesége csak megszólította is, úgy felriadt, mintha álmából ijesztették volna ki, fájdalmasan. Ezt az ernyőt is visszavitte Yang-Csu harmadnapon. Így cserélte a napernyőket egyremásra és nemsokára már megpróbálkozott valamennyivel.

Akkor így szólott az ernyősmester Yang-Csúhoz: — Most már megpróbálkoztál valamennyi éggel és egyik sem adott nyugodalmat lelkednek, hogy békességben élhess feleségeddel. Van nekem még egy ernyőm. Talán úgy akarja a sors, hogy az használjon neked.

Az ernyősmester, aki természetes nagy ember volt, térdeire támasztotta kezét, aztán kétszer nekilódulva, szuszogva felállt. Befordult műhelyébe és mihamar visszatért egy napernyővel, mely kevésbbé volt mutatós a többinél. Yang-Csu kinyitotta és egy ősziesti égboltot pillantott meg. Nehezedő szürke eget, mely a láthatáron még vörösölt a leszállt nap nyomában. Vadludak húztak rajta V-betűben dél irányt. Sajgó vágyódás fogta el az ember szívét, ha utána nézett ezeknek a vadludaknak. Ismeretlen és el-

érhetetlen messzeségekbe való vágyódás. Yang-Csu mégis magával vitte ezt az ernyőt, mert nem volt más választása.

Az őszi alkonyéggel feje felett és határozatlan távolbavágyódással szívében járta Yang-Csu ezekután a város utcáit és látta mint régen a gazdagok pompáját, a tündöklő mandarinokat, a hatalmas harcosokat és az aranyhímű behúzott függönyű hordszékeket. De mindez nem bolygatta fel többé lelke nyugalmát, mert nem kívánta. Tekintete a vonuló vadludakat követte ismeretlen távolokba és vágyódása arra szállt. És ha este hazatért feleségéhez, kissé mélabús volt ugyan, de nyugodtan és barátságosan szólt élete társához.

Attól fogva Yang-Csu békében és megelégedetten élt feleségével, Yü-Nüvel. Mert bár néha megbolygatták az ő szívüket is, mint minden emberét, fájdalmas nyugtalanságok, melyek kicsiny házukban el nem fértek, de olyankor kinyitották az őszi alkonyateget és a vonuló vadludak után néztek és vágyukkal együtt nyugtalanságuk is elszállt messzire, úgy ahogy a füst kiszáll a kürtőn, hogy meg ne mérgezze a szoba levegőjét. Nemsokára Yü-Nü szemefehérjében sem voltak vörös erek és idővel kerekmosolyú, kövér asszony lett belőle.

AZ ÜGYETLEN ISTEN

FU-HI EZER ÉVIG egy hegy alá volt temetve. Így büntette meg őt a mennyek Fő Ura ügyetlenségéért. Ez rövidesen Fu-Hi emberi halála után történt, mikor megkapta a Barátság Istenének állásába való kinevezését, de hivatali dolgát még nem régóta végezte és nem is volt még bevezetve a császári áldozatok lajstromába.

Egyszer egy arany sárkány jelent meg nála követként és a mennyek Fő Urához rendelte. Akkor Fu-Hi felhőket füstölt bokáiból és felrepült. Elszállott a tizenkilenc holdház mellett, a harminchárom mennyországokon keresztül, fel a nefrittrónusig. Ott ült a mennyek Fő Ura és arany sárkányok másztak be fülén és kúsztak ki orrlyukaiból.

— Fu-Hi, — szólott a mennyek Fő Ura — te még csak rövid idő óta vagy hivatalodban, neked gyakorlatra van szükséged. Látnod-e, odalent a héthajlású folyó partján áll egy Dzsang-Be nevű vén ember. Látnod-e, hogy égő fáklyát tart kezében és éppen abban van, hogy felgyujtsa szomszédja házát. Szállj le és békítsd ki egymással ama két

szomszédot, mert az ő sorsuk nagyon mélyen össze van kötve egymással.

Fu-Hi nagyon megörült ennek a megbízatásnak, mellyel rátermettségét bizonyíthatta és gyorsan leszállott a harminchárom mennyországon keresztül és a tizenkilenc holdház mellett el, le a földig és egy bölcs tudós képében megjelent Dzsang-Be mellett, mikor az éppen szomszédja eresze alá tartotta az égő fáklyát.

— Megállj! — kiáltott rá. — Ne bántsd többé a te szomszédodat, hanem békülj meg vele. Mert mélyen össze vagy te kötve övele.

A vén Dzsang-Be megfordult és sokáig némán nézte Fu-Hit, aztán ekkép szólott: — Tudós embernek látszol, mert olyan a szemöldököd rajza. De mit tudsz te mirőlunk, szomszédokról? Az én szomszédom hajdan ifjúkori barátom volt. De volt egy tüske kettőnk között. És minél szorosabban öleltük egymást, annál mélyebbre nyomtuk ama tüske hegyét egymás szívébe. Eddig még sohasem bántottam barátomat. De most megvénültem és nemsokára meghalok. Ám a gyűlölet görcsös csomóját még ebben az életben kell feloldozni.

Így szólt az öreg és újra felemelte fáklyáját, hogy meggyujtsa a szalmát szomszédja eresze alatt.

— Megállj! — kiáltotta Fu-Hi hangosan ijedtében, hogy megbízatása sem sikerül. — Hirdetem neked, hogy még az éjjel a második örváltás előtt meg fogsz halni.

Menj haza, tégy rendet házádban és tekints még egyszer utoljára körül az életben. Meg fogod pillantani jövődöd életed testét és látni fogod, hogy milyen mélyen vagy összekötve szomszédoddal.

Ezt mondotta Fu-Hi, füstöt eresztett bokáiból és felszállt a felhők fölé. Dzsang-Be megértette, hogy egy isten szólott hozzá, közeli halálát hirdetvén. Ezen elgondolkodott a vén Dzsang-Be és porba nyomta a fáklya fejét: „Ha még az éjjel meghalok” — mondotta — akkor mihaszna, ha gyűlöletem gennyes daganatát ma felvágom és kifolyatom a gennyet? Csak újra megbántom szomszédomat és nincs már időm, hogy újra kibéküljek vele.”

Hazament hát és eldugta drágaságait, hogy szemfüles rokonai el ne hordják, mielőtt megjelenik az örökségi hivatalnok. Aztán békülő levelet írt szomszédjának és bement a városba, hogy még egyszer körülnézzon az életben. De Fu-Hi is megjelent és sebbel-lobbal egy nagy csodát készített elő Dzsang-Be számára, akit okvetlenül meg akart téríteni. Nagyon félt ugyanis, hogy a mennyei Úr megbízatását nem tudja majd teljesíteni.

A vén Dzsang-Be a városban először egy színjátékot tekintett meg. Aztán betért egy teaházba. Azután meghallgatott egy utcai énekesnőt, aki az „Árva leány panaszát” énekelte és kellemes hangja volt. Az első éjszakai órváltás idején érkezett a mu-

tatványos sátrakhoz, melyekben a nagy ritkaságok voltak láthatók. Az egyik sátorban összenőtt ikreket mutogattak. Kettejüknek együtt csak két lábuk és két kezük volt. A vén Dzsang-Be belépett a sátorba, mert ilyet is akart még látni halála előtt.

Az összenőtt ikrek egy asztalon állottak, mellettük a mutatványos ember. Amikor a vén Dzsang-Be szemügyre vette őket, hát megismerte, hogy az összenőtt ikrek egyike ő maga volt, másika pedig szomszédja. És össze voltak nőve.

Dzsang-Be nagyon elcsodálkozott és megkérdezte a mutatványos embert. Az pedig így felelt: — Te már tudod, hogy még az éjjel meghalsz. Itt láthatod újraszületésed testét. Így leszel összenőve szomszédoddal egész következő életedben, hogy még mozdulni sem tudsz majd nélküle. Ne bántsd hát őt, hanem békülj ki vele!

Miután a vén Dzsang-Be ezeket a szavakat meghallgatta, megint gondolkodóba esett és lehajtott fővel kiment a sátorból. Fu-Hi pedig — mert ő volt a mutatványos ember — vidáman repült fel égi hivatalába, hogy legjobban elrendezte ezt az ügyet.

A vén Dzsang-Be közben hazament. Még volt egy kis idő a második éji őrségig. Eltépte a békülő levelet. Előkotorta a fáklyát és meggyújtotta. Így szólt:

— Ha egész következő életemben úgyis össze leszek nőve szomszédommal, akkor bőven van ráérő időm, hogy kibéküljek vele.

— Örült ennek, mert hiszen nem volt haragtartó ember. Aztán átment a fáklyával szomszédja házához és meggyújtotta. — A gyűlölet görcsös csomóját — mondotta — fel kell oldozni még ebben az életben. — Aztán lefeküdt ágyába és megelégedetten halt meg.

A mennyei Fő Ur azonban egy arany sárkányt küldött Fu-Hihoz és elhivatta. Nagyon haragudott és csunyán lehordta a kezdő istent ügyetlensége miatt. Aztán büntetésből egy nagy hegyet borított rá.

Azért volt Fu-Hi ezer évig egy hegy alatt.

OSZK

AZ ÓPIUMSZÍVÓK

EGYSZER volt két barát: Hu-Fu és Csen-Hu. Ezek egymással sohasem beszélgettek. Süketnéma volt mindkettő. Egyszer koldulás közben találkoztak, mikor éppen egy gazdag külföldi ment el mellettük. Hu-Fu megállt és vaknak tettette magát. Csen-Hu begörbítette egyik lábát és sántának tettette magát. A külföldi egyiknek sem adott semmit, mert nem léptek jajgatva elébe és nem állták el az útját. Ez pedig azért történt, mert egyik sem akarta a másik boltját elrontani. Amikor aztán a külföldi már tovább ment, Hu-Fu felnyitotta szemét, meg Csen-Hu is kinyújtotta begörbített lábát, akkor egymásra mosolyogtak és szomorúan bólintottak egymás felé. Aztán kezét fogtak és ezután együtt mentek koldulni. Ettől a perctől fogva elválaszthatatlan barátok lettek. Mivelhogy azonban süketnémák voltak mind a ketten, mindig csak egymás kezét fogták. Mert a szavak egymáshoz vezető hídjának híjával voltak.

De a kézszorítás nem volt elegendő és a két barát egyre szomorúbb lett, mert soha

azelőtt süketnémaságuk magánybazaró börtönének átkát így nem szenvedték. Hívó szemekkel néztek egymásra, mintha egy széles folyó két partján állának és nem volna se komp, se csónak. Mert szívük gondolatai el voltak zárva némaságuk zárja alá és ez vágybeteggé tette őket.

Amint egy este kéz a kézben botorkáltak az utcákon, egy pénzes perselyt találtak. Ötven arany volt benne. Felemelték és boldogan elszaladtak vele. Egy cukrosbolt előtt megállt Hu-Fu. De Csen-Hu csóválta fejét, hogy nem: neki nem kell. Egy bolt előtt, melyben szép selyemruhák lógtak, Csen-Hu állt meg és kínáló mosollyal Hu-Fura nézett. Hu-Fu csóválta fejét, hogy nem. Aztán mind a ketten megálltak egy bordélyház előtt. De csak két percig. Így mentek tovább gazdagságuk nyugtalan gondjával szívükben. Végül egy fogadó elé értek, ahová ópiumot szívni jártak az emberek. Akkor intett Hu-Fu és bevonta barátját a fogadóba. Letelepedtek a gyékényre és kis ezüst pipát adtak maguknak. Aztán egymásra néztek, remegve a várakozástól, mint a jegyesek. Mert most, most ki fog szállni lelkük a némaság zárjával lelakatolt börtönéből és kiszállva szabadon fogják lelkeik egymást keresni és megtalálni az álmok kertjében.

Míg szívták az ezüstpipákat, se kézzel, se szemmel egymást el nem eresztették, amíg csak a kábulat édes fátyola rájuk nem ereszkedett. Mert együtt akartak belépni az

álmok kertjébe, hogy ott is együtt marad-
hassanak. És amint a fátyol megint felleb-
bent, már az álmok kertjében szállongtak
és látták egymást.

Szavak nem hozhatják hírét ama kert
csodáinak és gyönyörűségeinek. Mert ott
szavakra nincsen szükség. Hiszen a lélektest
minden külső dolgokat tükröz, mint a jól
csiszolt ezüstlap. Így minden dolog tükröző
képével mélyen belemerül a lélektestbe, úgy
mint a tükörbe. Mire jó a dolgok kimond-
ható nevét hallani, ha őket magukat be-
kebelezheti a lélek?

Hu-Fu és Csen-Hu egymást nézték és
egymásban tükröződve egymás lélektestébe
mélyen elmerültek, elannyira, hogy egészen
kicserélődtek. Hu-Fu elmerült Csen-Huban és
ottmaradt, miközben Csen- Hu Fu-Huban volt
elmerülve és ott is maradt. És mikor ezután
megint tükröződtek egymásban, akkor az
egyik lelke a másik lelkéből jött elő. Ez ki-
mondhatatlanul kéjes gyönyörűség volt.

Amikor azonban felébredtek az ópium-
álomból, nagy fáradtságot éreztek és még
sokkal magányosabbnak érezték magukat,
mint annakelőtte, amikor az egyesülés bol-
dogságát még nem ismerték. Azért a követ-
kező estén megint adattak maguknak ezüst
pipát, hogy megszabaduljanak a nehéz földi
léttől, mely némasággal választotta őket el
egymástól és hogy bevonulhassanak a kö-
zös álmok kertjébe. Így hamar elfogyott a
talált ötven arany. Az ópium nagyon drága.

Amikor utoljára helyezkedtek el a pipázó gyékényen és elragadtatott mámorban merültek el egymás lelkébe, akkor nem akartak onnan visszatérni és megfogódzkodtak. Úgy mint ahogy egyszer megtörtént, hogy egy égi felhő képe megfogódzott a tó tülkében és ott maradt, míg a felhő továbbúszott fent az égen. Hát így cselekedtek a barátok is. És midőn felébredtek az ópiumálomból, ott ültek a gyékényen egymás mellett, mint elalvás előtt. De ki voltak cserélve. Csen-Hu volt Hu-Fu és Hu-Fu volt Csen-Hu. Így tápázkodtak fel, kézenfogták egymást és kimentek az utcára koldulni.

És senki sem vette észre a változást. Ők se.

A BOLHA

A RÉGMULT időkben élt egyszer egy ember, akinek Dung-Fu volt a neve. Az egyszer kenyérre lépett és nem mondotta el utána a bocsánatkérő imát. Ezért büntetésből halála után vadállat testében kellett újra születnie. Így élt szürke farkasként a sötét bozótban. Dung-Fu mint farkas nagy gyötrelmeket szenvedett és iparkodott, hogy újra magasabb inkarnációt érjen el. Következő életében házörző kutya lett és evvel már ismét közelebb jutott az emberi léthez. Habár csak kutya volt, mégis szemlélhette az emberek életét és több ideje volt azon elgondolkodni, mint az embereknek. Nagy vágyódása mián megengedték neki az istenek, hogy rákövetkező életében még közelebb jusson az emberi léthez. Bolhaként született újra. Most már magán az emberen élt, részt vett minden dolgában és éjszakai szerelmeinek is tanúja volt.

Dung-Fu vágyódását ez még csak fokozta. Egyszer egy éjszaka, mikor fényesen sütött be a hold a szobába és az a tudós, akin lakott, már aludt felesége mellett, az

ágy széléről az ablak párkányára ugrott és sírva nézett ki a holdas éjszakába. Hát éppen arra jött egy beszélő ezüstróka. A bolha tisztelet tudóan köszöntötte. A beszélő ezüstróka megállt az ablak alatt és megkérdezte a bolhát, hogy miért sír. Dung-Fu elmondott mindent három életéről és három inkarnációjáról, melyekre jól emlékezett és keservesen zokogott nagy vágyakozásában, hogy újra ember szeretne lenni.

Az ezüstróka nagyon megsajnálta a bolhát és így szólt:

Apád és anyád, akik utolsó emberi inkarnációdban szüleid voltak, emberekként születtek újra. Mindketten a fővárosban élnek, de nem ismerik egymást. Ha sikerülne neked megtalálni őket, ha rájuk ismernél és egymáshoz tudnád vezetni őket, hogy egymással ismét gyermeket nemzzenek, akkor megszülethetnél újra, mint az ő fiuk.

— Megpróbálom — kiáltott a bolha. — De hogyan jutok el a fővárosba?

— Ugorj a hátamra, én elviszlek.

A bolha az ablakpárkányról a róka hátára ugrott és jól megbújt bundájában. A róka futva száguldott vele a holdas éjszakán keresztül. Pitymallatkor megérkeztek a fővárosba. A bolha szépen megköszönte az utazást és átugrott egy utcai árusra, aki éppen elhaladt mellettük. Annak is a jobbfüle mögé telepedett, hogy jól szétnézhesen. Az árus egész nap hordozta a bolhát az utcákon ide-oda, úgy hogy alkalma,

volt minden embert látni. Estefelé megpillantott egy gazdag magasállású hivatalnokot és megismerte volt édesapját. Rögtön átugrott őrá. A magas hivatalnok éppen útban volt egy nagy ünnepségre, ahol is egy előkelő lány kezét volt megkérendő.

Azon az ünnepségen sok szép leány gyülekezett össze. Dungh-Fu, aki mint bolha a hivatalnok jobbfüle mögött ült, onnan mindent kitűnően látott és egy szegény leányban megismerte volt édesanyját. A magas hivatalnok azonban ügyet se vetett ama szép szegény lányra, hanem a mandarin kiszemelt leánya elé lépett, hogy feleségül kérje. Amikor éppen a legválasztékosabb szavakkal szerelmének ecsetelésébe kezdett, akkor Dung-Fu az orrára ugrott és úgy megcsípte, hogy az rögvest vörösre dagadt és a mandarin kényes lánya nevetve elszaladt.

Akkor rettentő harag borította el a hivatalnokot. Meg akarta fogni a bolhát, hogy megölje kegyetlenül. Dung-Fu azonban már átugrott egy aggastyán síkosan kopasz koponyájára. A hivatalnok utána vetette magát és rácsapott a vén ember fejére. De a bolha már egy gyermek rózsás karján fekete pontként látszott messzire. A hivatalnok dühöngve üldözte Dung-Fut, aki egyik emberről a másikra ugrott, úgy, hogy volt apja ne veszítse el szem elől. Végül ama szegény leányra ugrott, aki egykor az ő szülőanyja volt. Az a lány árván, egyedül állott, kísérője se volt és senki se hederített rá.

— Add ide azt a bolhát! — ordította a dühös főhivatalnok. Mert nem emlékezett előbbi életére és nem ismerte meg az ő volt feleségét.

A lány se emlékezett órá és ezért ijedten szepegeve mondta: — Hogyan adjam neked oda azt a bolhát, főmagasságú uram, mikor hátul a szoknyám alá mászott.

— Hát akkor hajolj le — ordította a hivatalnok. — Hadd keressem meg! Megfogadtam, hogy megölöm, ha addig élek is.

A szegény lány szinte elalélt félelmében és nagy tiszteletében a magas hivatalnok előtt, azért engedelmesen lehajolt.

A magas hivatalnok nem találta meg a bolhát. De mikor megpillantotta a leány ülepét, mely síkos fényű, halványsárga jadehoz hasonlóan gyönyörű kerekdedségben domborodott elébe, olyan elragadtatás fogta el szívét, hogy tekintetét nem tudta elfordítani többé. És amint így nézte, szemlélte, hát elragadtatásának mélyéből felderengett az emlékezés előbbi életekre. Mivel ilyen ropant szépséget egy élet határain belül felfogni nem lehet. Így ismert rá a szegény leányban az ő volt feleségére, és ezt mindjárt meg is mondotta neki. Ott helyben meg is egyeztek és a magas hivatalnok feleségül vette a szegény leányt. Amikor kilenc hónap múlva fiúk született, az mindjárt születése után tudott beszélni és elmesélte szüleinek, hogyan hozta őket össze bolha képében. Szívesen hallották és nem volt kifogásuk ellene.

AZ ÖREG GYERMEK

LAOTSE azt jelenti, hogy „öreg gyermek“. Ezt a nevet azért kapta, a sárga aggastyán, mert emberré születésekor édesanyja hetvenkét évig hordotta őt méhében, amíg végre a világra szülte. Már ősz hajjal bújt elő, azért nevezték el öreg gyermeknek.

Egyszer Laotse a hetedik mennyei hegyen ülve, tanította a titkos értelmet. Valamennyi isten köréje telepedett nefritszékeken ülve. A táblákat térdükre fektették és a pennát kezükbe fogva írták fel, amit hallottak, hogy el ne feledjék. Arany tűzsárkányok másztak be fülük nyílásán és bújtak elő orruk likából. Laotse pedig tanította a valóságos valóságot, mondván:

*„Virágjában valósodik a mag és
Világjában valósul az Isten.
A gyermek pedig a szülők valósága.
Azért legyen a fiú öregebb az apjánál,
Mert ha a fiú apjánál fiatalabb,
Akkor a gyerek újra kezd mindent,
És a nemzetség nem halad előbbre.
A gyermek teste ifjú de a nemzedék
Szellemé benne régi és öreg.“*

Közben az istenek felírták a tanítást.
Aztán így folytatta Laotse:

*„A virág valósága a magnak.
A cél valósága az útnak.
Sötét az út, de a cél világos.
Ezért tanítja szüleit a gyermek.
Ez a valóságos valóság tana.“*

Amikor Laotse ezt megmondotta, elhallgatott és szakállát vakarta. Az istenek mindent felírtak, aztán suttogva beszélgettek az öreg gyermek tanításairól. Senki sem mert hangosan megszólalni, sem pedig felkelni a nefritszékről.

Akkor Laotse kissé előre hajolt és letekintett a földre. Aztán lassan kinyújtotta karját és ujjával mutatott. Az istenek mind arra fordultak és nézték, hogy hova mutat: Laotse pedig egy hatalmas mongol fejedelemre mutatott. Annak annyi pénze volt, hogy várának udvarait tallérokka rakatta ki. Százezer lovasa volt. Ha egy szót szolt, száz város pusztult el a föld színéről. Ám ő még sokkal hatalmasabb akart lenni, mert azt hitte, hogy a hatalomban van a boldogság. Olyan hatalmas akart lenni, hogy a szeleknek és a fellegeknek, napnak és holdnak parancsolhasson. Azt hitte, hogy akkor olyan boldog lesz, mint az istenek.

Laotse némán mutatott arra a mongol fejedelemre. Azután anélkül, hogy egy szót szólott volna, leszállt az égből. Valamennyi

isten a felhők széléhez tolongott, hogy jobban lásson. És íme látták, hogy Laotse, mint ama fejedelem fia megszületett.

Mint mongol fejedelem fiának Laotse-nak már a bölcsőben olyan erős nézése volt, hogy senki sem tudott hozzá közeledni. Píllantása, mint az öklelő dárda lökte vissza a közeledőt. Ha dajkája csecset akart neki adni, a gyerekek előbb be kellett húnynia szemét, hogy a szoptatósdajka fölébe hajolhasson. Ezért már gyerekkorában sem tudta, hogy milyen az, mikor egy barát hűséges szemében szemével megnyugszik az ember. De az apja roppantul megörült ennek, mondván:

— Az én vágyam valósággá lesz az én fiamban. Teste fiatalabb az enyémnél, de nemzetségem küldetése benne érik meg.

Amikor a fejedelemfi ötesztendő volt, már szemöldöke rándításával uralkodott és igazította minden ember akaratát az országban. Hajnalban a nap és este a hold megálltak a láthatáron félelmükben, és nagy tiszteletükben, mikor a gyermeket meglátták. És égi futásukat nem folytatták addig, amíg ő nem intett nekik, hogy lehet. Apja mellett egy nagy vánkoston állott és neki engedelmeskedett a világ. Az apa pedig boldog tisztelettel csodálta hatalmas fiát.

Egyszer azonban észrevette a mongol fejedelem, hogy hatalmas gyermekének arca halovány és szomorú.

— Miért vagy szomorú, — kérdezte — mikor hatalmad vagyon mindeneken.

Azt felelte rá a fiú: — Én vagyok minden teremtetten teremtmény között a legmagányosabb árva, mert akaratommal nem áll szembe semmi.

Amint ezt mondotta, egy madár szállott szemközt egy ágra és énekelt. A hatalmas gyermek hallgatta és csak úgy csurogtak könnyei sápadt orcáján. Nagyon megrettent ettől az apja és kérdezte:

— Miért sírsz, mikor pedig hatalmad van mindenek felett?

— Meg tudom ölni ezt a madarat és megint életre kelteni is tudom — felelte a hatalmas gyermek — de sohasem fogom megérthetni, hogy mit énekel. Azért vagyok én a legmagányosabb minden teremtetten lények között.

Amikor a mongol fejedelem meghallotta ezeket a szavakat, felkelt trónjáról és kiment arany palotájából. Ledobta fejéről a koronát, lehányta magáról fejedelmi palástját és barátcsuhába öltözve, a hegyek közé vándorolt. Nem akart többé semilyen hatalmat. Gyermekében való megvalósulása megtanította az apát rá, hogy nincsen boldogság a hatalomban.

Az istenek odafent kíváncsian tolakodtak a felhők szélén, úgy néztek le, mert Laotse még nem tért vissza. Tehát még nem fejeződött be ez a sors. Némely istenek a székekre álltak, hogy jobban lássák, mi fog ezek után történni.

Látták, hogy a mongol fejedelem baráti

szőrcsuhában, hajadonfőtt a hegyek közé ment. Ott egy sziklabarlangban talált egy koldusleányt. Azt is elvette feleségül és alázatos egyszerűségben lakott vele a barlangban. A világ minden dolgaitól el akart fordulni, mert az értelem nagy csendjét kereste, mely minden dolgok mögött lakozik. Így akarta elérni a boldogságot. Minden reggel, mikor a barlang előtt énekelni hallotta a madarakat, visszaemlékezett hatalmas fiának szavaira és könnyeire, melyek sápadt arcán csurogtak.

De múltottak az évek és a mongol fejedelem megvénült, anélkül, hogy az értelem csendjét elérte volna. És a dolgok, melyektől elfordult, elfordultak tőle: megvakult. Nem látta már az éneklő madarat és mégsem értette énekét. Már kétségbeesett szívében.

Akkor barlangi felesége fiat szült neki. Az már csukott szemekkel és kulcsolt kezekkel jött a világra, melynek dolgai az ő lelkét nem érinthették. Ő csak a szellem világában élt. Csak hervadt lombon feküdt, de a csend szent illata áradt a csecsemő kis rancos testéből, olyan édesen és hatalmasan, hogy megtelt vele az egész barlang.

Amikor vak apja megérezte ezt az illatot, ujjongani kezdett és énekelni:

*Magom virága te,
Utamnak célja.
Vágyamnak valósága
Te vagy fiam.*

*Koromon túl már
Születve túlról
A tulsó kapun be
Életembe léptél
És szembe jöttél.
Elébem jött a
Gyermekségedben
Teljesülésem.
Benned megérzik
Az én öregségem
Szent csendjévé érik
A végső értelemnek.*

Így énekelt az öreg vak ember és boldogan halt meg.

Mikor ez beteljesedett, Laotse felszállott a mennybe. Az istenek felugrottak a nefrit-székeikről. Vége volt a leckének. Táblával, pennával zajongva zsibongtak és hangosan megtárgyalták Laotse tanítását a valóságos valóságról.

— Na hát, ez nem nagyon nehéz tanítás — kiáltotta Yang-Vu. — Ezt könnyű megtanulni.

Ez a Yang-Vu fiatal, újdonsült isten volt. Nagy törtető, aki szeretett volna csodatettekkel kitűnni és gyorsan híressé lenni az emberi nép között. Sok templomra áhítozott és tibeti tömjénre.

— Ez bizony nagyon könnyű csodatevés és még jót is gyakorol vele az isten — mondotta a hírszomjas isten. — Ha látok valahol egy rossz embert, hát egyszerűen

megszületek, mint az ő fia és még sokkal rosszabb leszek, mint ő. Így leszek az ő valósága és megmutatom neki az útnak végét, melyen ő halad. Akkor ő ráeszmél gonoszságára és okulni fog. Nincs ennél egyszerűbb.

Alighogy ezt elmondta, leszállott a földre, mert ott megpillantott egy gonosz némbert. Házsártos szomszédasszony volt az istentelen és még nagy tolvaj is. Hát most fiút szült és az a fiú Yang-Vu volt. — Majd én megtanítalak a te valóságodra. Majd én megmutatom neked magvad virágát és utad célját! — mondotta és olyan rossz volt, mint egy kis farkas. Ahány dajkát fogadtak mellé, másnap mind megszökött. Még a bérüket se kérték. Ordított, rúgott, harapott, karcolt naphosszat. Aztán tört-zúzott, mindent ami kezeügyébe került, Aztán hazudott, lopott, gyujtogatott. — Látod-e már a te valóságodat? — vicsorgott anyjára. — Magvad virágát látod-e? Még nem veszed észbe hová vezet a te utad?

Egyszer ellopta azt a pénzt, amit anyja éppen nagy nehezen lopott el egy kereskedőtől. A gonosz asszony erre olyan dühbe gurult, hogy elpáholta fiát, és addig cibálta a fülét, míg azt töből kitepte. Ezt Yang-Vu már nem tudta elviselni. Füstött eresztett bokáiból és felrepült az égbe. Az isteni diákok nagy nevetéssel fogadták és csúfolták.

— Én pontosan az öreg gyermek valóságos valóságról szóló tanítását követtem — duzzogott Yang-Vu.

Akkor kacagás hallatszott felülről a
hetedik mennyország magassága felől és
Laotse hangja szólt:

— A gonoszságnak nincsen valósága!

OSZK

AZ ISTENRABLÓK

AZ ESŐSÉVSZAK kezdetekor néha rettenetes fergetegek kerekednek a Gobi-sivatag felől. Az égbolt percek alatt egészen befekeedik, aztán vörös villámok hasogatják szét és a szélvihar egész falvakat hajít a levegőbe, mint az úti port. És sok embernép és sok barom pusztul el. Mikor az ilyen fergeteg legjavában tombol, olyankor az égen a villámfényben fellátszik szilaj lovasok hordája. Görbe fekete kardokat suhogtatva, üvöltve száguldanak a gomolygó felhőkön át.

Jól elbújjon akkor minden anyaszülte. Mert ezek a tornyokat kaszálják, mint a mezei füvet és az anyaméhéből is kitépik a gyereket. Vörös véreső hull, amerre elvágtatnak. De ez az ő véres könnyeik zápora. Mert boldogtalanok ők nagyon. Ők az istenrablók.

Élt egyszer egy hatalmas nagy rablóvezér, akit Dzsang-Dau-Lingnek hívtak. Az olyan kegyetlen és erőszakos volt, hogy már neve hallatára elsápadt minden férfi. Ha ő lovasaival rajtaütött egy falun, akkor annak a helyén másnap semmi sem volt látható, hanem csak egy csendes vértó, mely felett

hollók keringtek. Dzsang-Vau-Ling terhes asszonyok hasából tépte ki az éretlen magzatot. Az volt legkedvesebb eledele. Semmitől se félt ezen a világon. Mert lovasainak varázsnnyilai mindenhová elértek. A rettegő emberek segítségért esdeklő imáit, még mielőtt felszállva, a mennybe érkezhettek volna, lelőtték, mint a fehér galambokat. Csupán két hatalom volt, mellyel Dzsang-Dau-Ling nem bírt. Az egyik a taoisták imádságai voltak, a másik az öregség végén váró csendes halál. Ha valamelyik helységet taoista oltalmazott, annak nem tudott ártani a rablóvezér kegyetlen hatalma sem. És a vénség szürke felhőjében lassan, halkan, hidegen közeledett Dzsang-Dau-Ling számára is a halál és semmit sem tehetett ellene.

Egy éjszakán maga köré gyűjtötte szilaj lovasait és így szólt hozzájuk: — Semmi sem tud ellentállni kegyetlen erőnknek. Nyilaink az ég felé szálló imádságokat is lelövik, mint a fehér galambokat. Csak a szent taoistákon nem tudunk erőtvenni és az öregség szürke felhőjében a halál közeledik feltarthatatlanul. Szíveink szilajsága hatalmas, de karjaink ereje ellankad. Olyan erőre kell szert tennünk, mely határtalan, mint szíveink szilajsága. A Kunlun-hegy tetején a sárkánytemplomban lakik a sárkányisten, ő tartja kezében az isteni erő kígyóbotját. Ha azt elraboljuk, isteni erőnk leszen és a taoista pápa sem tud majd ellentállni nekünk és nem kell félnünk többé az öregség halálától sem.

Mikor a rablók meghallották e szavakat, fekete kardjaikat suhogtatva kiáltották: — El akarjuk rabolni az isteni erő kígyóbotját. — Akkor Dzsang-Dan-Ling a Kunlun-hegyre vezette őket és megostromolták a sárkánytemplomot. Rettentő nagy viaskodás támadt. A sárkányok tüzes villámokkal várták őket és hegyes nyilakat köptek tátott szájukból, mint a nyálat. Sok rabló halt ott halálának halálával. De végül sikerült a rettenthetetlen Dzsang-Dau-Lingnek megragadni az isteni erő kígyóbotját. Attól a pillanattól fogva a halálának nem volt hatalma felette, sem az ő serege felett. A rablók egyikének éppen nyíl fúródott homloka közepébe és lelke ki akart szállni száján. De a kígyóbot akkor már vezére kezében volt. Ezért az élet megakadt a rabló fogai között és úgy foghatta vissza a fogaival. Ám a sárkányok vijjogva menekültek a lerombolt templomból.

Most már semmi sem állhatott ellent Dzsang-Dau-Ling erejének. Lovashordája templomtornyokat kaszált, mint fűszálakat, és a falvak helyén nem maradt semmi más, hanem csak egy csendes vértó, mely fölött hollók keringtek. Így száguldottak, mint a pokolfergeteg országról országra.

De elfáradt a szívük szilajsága. Belefáradt az untalan száguldásba, kimerült a sok rettenetbe és megcsömörlött a vad erőtől. Mert erejük isteni erő volt immár, de szívük csak emberi szív maradt. Dzsang-Dau-Ling és rablótársai szerették volna már abba-

hagyni a harcot és rablást és szerettek volna megpihenni az öregség békéjében. De a fáradhatatlan isteni erő, mely izmaikat feszítette, egyre tovább úszította őket és nem hagyta őket nyugton. Erre mind vezérük felé kiáltottak: — Hajítsd el az isteni erő kígyóbotját! Szeretnénk megöregedni és meghalni békességgel. Dzsang-Dau-Ling el is akarta hajítani a kígyóbotot. De kezéhez volt nőve.

Így kellett hát tovább száguldaniok országról országra, mint a vad fergetegnek, szakadatlanul. Halhatatlan isteni erő hajtotta őket és felsodorta a fellegekbe. Átkozódva vonítottak, mint a hajszott ordasok, mert nagyon fáradt volt már az ő szívük. De nem tudtak meghalni.

Az esősévszak kezdetekor néha rettentő fergetegek kerekednek a Gobi-sivatag felől. Az égbolt percek alatt egészen befeketedik, aztán vörös villámok hasogatják szét és a szélvihar egész falvakat hajít a levegőbe, mint az úti port. Sok embernép és sok barom pusztul el. Mikor az ilyen fergeteg javában tombol, olyankor az égen, a villámfényben fellátszik szilaj lovasok hordája. Görbe, fekete kardokat suhogtatva, üvöltve száguldanak a gomolygó felhőkön át. Jól elbújjon akkor minden anyaszülte. Mert ezek a tornyokat kaszálják, mint a mezei füvet és az anyaméhéből is kitépik a gyereket. Vörös véreső hull, amerre elvágtatnak. De ez az ő véres könnyeik zápora. Mert boldogtalanok ők nagyon. Ők az istenrablók.

LI-TAI-PE ÉS A TAVASZ

EGYSZER Li-Tai-Pe, a költő jázminlugasában ült és bort ivott, mert bánat szállta meg azért, hogy megint tavasz járt az országban. A fehér jázminvirágokról holdvíz csurgott a tóba és a költő szívének fülei hallották ezüst csobogását. Az égi selyemszövő lányok sötétviola szálakat fontak már. De némely helyen meztelen maradt az ég. Olyan csupasz, hogy ingerlő szerelmes borzongás futott végig a költő bőrén. Ezért énekelvén, így mondta el panaszát:

*Tavasz, tavasz, de fáj nagy szépséged nekem.
Mert látlak én, de nem tudom,
Engem te látsz-e, ó, tavasz?*

*Tavaszok napjai sorban és az élet
Tavaszai hosszú menetben suhannak,
Mint menekvő lányok. De vissza soha
Szép arcát egy se fordítja felém.*

*Mert egyre új és egyre ismeretlen
Szépségek jönnek szívem korbácsolni.
De vissza nem tér egy se ismerősen.*

*Jaj, viszontlátni szeretnék már végre,
Egy tavaszt, melyet már ismerek,
Mely volt már nálam egyszer.
Mert csak az ismerés boldogság s a boldogság
Ráismerő emlékezés.*

Mikor Li-Tai-Pe befejezte ezt a dalt, csodálkozva tekintett körül kertjében. Csodálkozva látta, hogy megfordultak az éjszaka minden dolgai. Az ezüst sugarak, melyek eddig a holdból nyúltak le a földre, most megfordultak és a földről szúrtak vissza az ég felé és ott találkoztak az ezüst tányérban. A fák se a földből nőttek ég felé, hanem Li-Tai-Pe látta fordulásukat, hogy felülről tüzdelt jelek voltak a földön. Az illat sem a virágokról szállt felfelé, hanem fordítva, onnan felülről ereszkedett a kelyhekre, mint az égi pára.

Li-Tai-Pe észrevette a nagy fordulást, melyet más észre sem vehetett. És megértette, hogy visszatérés készül és várt. Akkor meghajolt előtte az almafa, mely alatt ült és a költő szomorú énekszót hallott, mely így mondta el a tavasz panaszát:

— *De fáj nekünk dalod szépsége, költő,
Mert igazságot mondott szép szavad.
A tavaszlányok köntösének ujja
Lebbenve, szállva, szemed betakarja.
Tarka ruhánkat látod csak. Minket soha.
Sírva térünk meg kertedből az égbe.
Mert nem láttál, mikor föled hajoltunk.*

*Ezért sebez dalod szépsége s fáj nekünk.
Ha tarka köntösünk meg nem vakít majd
És megpillantasz köztünk majd egyet,
Az visszatér majd hozzád, hogyha hívod.
Mert csak az ismerés boldogság, s a boldogság
Emlékező ráismerés.*

Alig némult el ez a szomorú dal, Li-Tai-Pe a saman madár szavát hallotta az erdőből. Ez volt a jele, hogy a tavasznak vége van. Akkor a költő megint kelyhére hajtotta homlokát és sírt. De erős akarattal elszánta, hogy a tavaszok külső szépségei ellen védeni fogja szívét, hogy el ne vakuljon és éber legyen, mikor a tavasz tündére fölébe hajol.

Néhány esztendő múlva sikerült ez Li-Tai-Penek. Azon a tavaszon nem énekelt egyetlen dalt sem. Az áprilisnak és májusnak legledérebb szépségei sem tudtak egy dalt sem kimosolyogni a költőből. Konok némaságban ült kerti lugasában és ivott. Hallgatott és várt. Ezért gyász borult az egész birodalomra, mint mikor nagy szárazságban az eső nem esik. De Li-Tai-Pe hallgatott és várt. Ezt végtére a tavasz tündére nem bírta elviselni és egy éjszakán megjelent előtte ruhátlanul. Virágokkal és lepkékkel hímzett tarka selymek nélkül. Álmosító illatok felhője se takarta. Meztelen volt. Akkor látott Li-Tai-Pe egy tavaszt és a tavasz is látta őt.

Attólfogva nem egyre új és egyre ismeretlen tavaszok jöttek a költőhöz. Három

nővért választott ki, akik felváltva látogatták. Li-Tai-Pe ráismert minden illatukra és színükre elmúlt évekből. Ezért volt Li-Tai-Pe életében boldog.

OSZK

AZ ŐSÖK

ÉLT EGYSZER egy vámhivatalnok, akinek Hü volt a neve. Pontosan és lelkiismeretesen végezte hivatali dolgát és csendes megelégedett életet élt.

Egyszer egy éjszaka ágyában aludt, mint rendesen és arra ébredt, hogy zörög a szalma fejpárnájában. Kinyitotta szemét. Világos hold sütött a szobába és látta, hogy párnáján, éppen az ő arcával szemben, még egy fej fekszik. Elsőre azt hitte, hogy megboldogult felesége jött éjjeli látogatására. Megörült neki és így szólt: — Gyere, kedves feleségem. Már régóta vágyódom utánad.

Ekkor a párnáján a fej nagy fogait vi-csorgatta és Hü meglátta a rút halálfejet a holdfényben. És a halálfej megszólalt:

— Nem a feleséged vagyok. Atyád vagyok.

— Mit kívánsz tőlem, atyám? — kérdezte Hü.

— Hagyd ott hivatalodat és lovagolj a fővárosba, hogy levizsgázzál minden állami vizsgát. Meg kell kapnod a legmagasabb

tisztviselői gombot és a sárga lovaglókabátot.

— De én meg vagyok elégedve hivatalommal és kellemes életet élek.

— Az nekem mindegy! — kiáltott rá a halálfej párnáján. — Én életemben el akartam érni a legmagasabb tisztviselői gombot és a sárga lovaglókabátot. Mindent elkövettem ezért, de túlkorán haltam meg. Ám te az én fiam vagy. Tebenned él a vérem és a szellemem. Benned akarom elérni álmomat. Kellj fel, Hü! Nyergeld meg szamaradat, Hü! El akarom érni álmomat!

— De én nem akarom otthagyni az én biztos, jó állásomat.

Erre ordítani kezdett a halálfej a párnáján és nagy fogaival beleharapott Hü fülébe. Hü iszonyodva ugrott ki az ágyból, hogy meneküljön apja szelleme elől. De a halálfej ott zörgött a bal vállán, mert oda volt nőve a nyakához. Úgy kiabált a fülébe:

— Nyergeld a szamaradat, Hü! Lovagolj a fővárosba, Hü! El akarom érni célomat!

Hü rohant az istállóba, megnyergelte szamarát és elindult vele az úton, mely az ország fővárosába vezetett. De akkor egy hangot hallott, mely a jobb fülébe suttogott:

— Ne lovagolj a fővárosba, Hü. Lovagolj a Négyfolyamországba. Ott van egy barlang, abban van elrejtve Dzsau-Hu sárkány nagy kincse. Azt a kincset ássad te ki. Én akartam azt hajdan kiásni. De odautaztam-

ban meghaltam feleúton. Általad akarom most elérni a célomat.

Mikor Hü fejét jobbrafordította a hang felé, hát egy másik halálfejet látott a jobb-vállán. Ijedten kérdezte:

— Hát te ki vagy?

— Én a nagyapád vagyok! — El akarom érni célomat, Hü!

— Ó, nagyapám! — kiáltotta Hü. — Apám azt kívánja, hogy a fővárosba lovagoljak. De meg nem is tudom én az utat a sárkánybarlanghoz.

— A te apád az én ágyékom sarja, mint te az övé! — kiáltotta a másik halálfej jobb-vállán. — Ahogy csináltalak, úgy el is pusztítalak benneteket — ordította a nagyapa és beleharapott a vámhivatalnok jobbfülébe. — Fordulj a Négyfolyamország felé, lovagolj a barlanghoz. Én rajtad lovagolok és majd igazítalak, Hü!

Amikor a vámhivatalnok szamarával letért a fővárosba vezető útról, felébredt az apja koponyája, amelyik balvállán időközben elaludt.

— Hát te hova lovagolsz? — ordított a balfülébe. — Nem megmondtam neked, hogy nekem a sárga lovaglókabát kell? És avval beleharapott Hü balfülébe.

De akkor ordítani kezdett jobbfelől a nagyapa koponyája: Hü! Hü! A Négyfolyamországa felé! Hallod? Az apja meg balfelől: — Hü! Hü! A fővárosba.

És a két koponya egymásnak esett és marták egymást csattogó, zörgő állkapocscsal, hogy a szamar megbokrosodott, levette magáról a vámhivatalnokot és elvágatott.

Míg a vámhivatalnok a földön feküdt és a két halálfejkoponya feje felett viaskodott, egy harmadik hangot hallott hirtelen hátulról.

— Hü! Hü! El akarom érni célomat! Hü! Én vagyok a dédapád. Én hajdan feleségül vettem a szép Haj-Nut. De a nászszoba küszöbén leszúrtak engem. Első házasságomból származott fiamnak azonban az ő lányát kellett megkeresnie és unokámnak Haj-Nu unokáját. A te dolgod, hogy dédunokáját keressed és megöleljed. Benned akarom célomat elérni. Hü, állj fel! Hü! Indulj el! Én vezetni foglak.

Amikor pedig Hü nem állt rögtön talpra, akkor a harmadik koponya úgy beleharapott a tarkójába, hogy a vámszedő rémültében felugrott és rohanni kezdett. De az egyik koponya jobbra cibálta, a másik balra ráncigálta. Mind a három harapta, marta, nagy meztelen fogaival elannyira, hogy Hü, a vámhivatalnok körbe-körbe futott az éjeli mezőn és nem jutott előbbre. Végül öszszeroskadt. Akkor valamennyi halálfej, amely a nyakába volt nőve, akár a saját feje ordított: Hü! Hü! El akarjuk érni célunkat! Mi szültünk téged, mi meg is semmisítünk, ha nem engedelmeskedsz. Hü! Hü!

A vámhivatalnok azonban már a földön feküdt és mozdulni sem tudott. Akkor a halálfejkoponyák nekiestek, szétmarcangolták és megették szőröstül-bőröstül, úgy, hogy porcika se maradt belőle.

A HOLDHAL

MANDZSUORSZÁGBAN élt egyszer egy halász. Siänek hívták. Egy róka ellopta hálóját. Azóta csak horoggal horgászott, de ez csak keveset hozott a konyhára. Ezért úgy elszegényedett, hogy egy barlangban lakott, az is olyan kicsi volt, hogy fejét beverte tetejébe, ha fekhelyéről felkelt s ha karjait kitárta nyújtózkodva, kezeivel elérte a barlang két oldalát. Siä azonban nem akart más mesterséget próbálni. Mert egy útnak kell egészen végére járni, csak akkor érünk el a földi élet határáig.

Siänek, a halásznak világító mécsese se volt. Azért az éjszaka sötétjében eltűntek a barlang szűk falai és a sötétség határtalan térségei tágultak fekhelye köré, mikor álmatlanul, nyitott szemekkel hevert. Mert az éhség elverte álmát.

Egy éjszaka gyönyörűszip zenét hallott. Mintha száz fínom üveghárfa muzsikált volna. Siä nyitott szemmel hevert fekhelyén és hallgatta. Aztán úgy hangzott, mint ezer ezüst csengetyű játéka. Siä nyitott szemmel hevert fekhelyén és hallgatta. Az-

tán úgy csengett, mint tízezer ezüstpénz csilingelése. Akkor felkelt Siä és kilépett barlangja elé. A telihold ragyogott az égen és megvilágította az egész vidéket. A gyönyörű szép finom csilingelés még tisztábban volt hallható és a tó felől hallatszott.

Erre Siä előkereste horgát és lement a tóhoz. Mikor beletekintett, az éjszakai sötétbe, hát ezernyi kis ezüsthalt látott benne nyüzsögni. Annyi volt ott, hogy minduntalan egymásba ütköztek és attól támadt az a gyönyörű csilingelés, mintha harangjáték szólna.

— Ha csak ötöt megfogok ezekből az ezüsthaltakból, hát megszabadultam a szegénységtől — kiáltotta Siä és kivetette horgát.

Sokáig horgászott. Az ezüsthaltacsákak hemzsegeve nyüzsögtek, ütődtek, horzsolódtak csörrenve, csendülve a tóban, de egy se kapott a horog után. Nagyon elszomorodott Siä. Könnyek csordultak le halovány arcán és belehullottak a tóba. Erre egy ezüsthalt egy könnycsepp után kapott. De alighogy lenyelte a könnycseppet, görbült és rángott, mintha mérget evett volna és kivetette magát a parti fövényre. Siä lehajolt, hogy föl-emelje az ezüsthaltacsákát. Hát eltűnt az ezüsthaltacska és helyében egy kis fehérszemély állt ott sugárzó fehér ruhában. Gyorsan nőtt a lány, amíg embernyi lett. Szép fehérfényű ábrázatja volt és szeme is fehér fényt vetett. Nem volt neki fekete szembogara.

— Megittam a te fájdalmadat — szólt a fehér leány és hangja ezüstfinom volt és bánatos. — Ittam fájdalmadból és ezért követnem kell téged, Siä.

— De az én barlangom szűk és sötét — felelte a halász. — Mert egy róka ellopta a hálómat és én szegény vagyok.

— Követnem kell tégedet — felelte a fehér lány és hazatértek.

Midőn a barlangba léptek, azt mondta a halász: — Nincsen mécsesem, hogy világot gyujtsak és nincs ennivalóm, hogy megvendégelhesselek.

Akkor a fehér leány elővett egy ollót és sugárzó fehér selyemszoknyájából kivágott egy kerek darabot és azt odaragasztotta a falra. Az a tányérkerek selyem a falon sugározni és világítani kezdett, akár a hold maga és fényessége ezüst köddel töltötte meg a barlangot. Amikor az ezüst köd felszállott, hát egy tágas nagy palotateremben állottak, melynek gerendái cédrusfából voltak, az ajtói teknőcpajzsból, függönyei pedig gyöngyzsínórokból. A lépcsőfokok zöld nefritből és egy nagy kék jáspisből ácsolt asztal állt a terem közepén, roskadásig megpakva finomnál finomabb ételekkel és italokkal. A falról pedig süített a telihold ezüst fénye.

Siä halász és a fehér leány asztalhoz ültek. Ettek, ittak és társalogtak. Beszéltek a taoizmus titkairól és a földi élet határai-

ról. A fehér lány titkos értelemre oktatta a halászt és mikor már kissé kapatos lett a bortól, hát elárulta a tó rejtélyét is. Abba a tóba ugyanis hajdanában egyszer beleesett a holdtündér tükre és ezer kis szilánkra törött. De mivelhogy minden egyes szilánkban benne volt a holdtündér tükörképe, valamennyi eleven maradt és valamennyi kép ezüst halként tovább élt a tóban és ott várta, míg eljön a világ nagy összegyűjtése, amikor minden összevaló összekerül.

Amikor már eleget ittak, leheveredtek a selyemágyra és megölelték egymást édes szerelemben. A fehér lány teste hűvös volt és síkos. Nemsokára szólt a kakas. A lány felkelt az ágyról és lassan a falon fénylő selyemhold felé tartott. Abba bele is ment. Abban egyre kisebb és halaványabb lett. De mikor már benne volt a holdban, egész kicsikén, mégis tisztán látszott. Megfordult Siä felé és intett neki onnan, hogy vissza fog térni még. Azután a hold a falon is egyre fénytelenebb, homályosabb lett, míg végre egészen eltűnt. Siä barlangja is csak olyan lett megint, amilyen volt. De a barlang falán az a hely, ahová a lány a kerek selyemdarabot ragasztotta, hűvös és síkos maradt, mint amilyen a teste volt.

Siänek, a halásznak nappalai eztán is szegények voltak, de éjszakái annál dúsab-
bak. A fehér lány minden éjjel eljött hozzá. És mikor a halász megöregedett, egyszer elvezette őt a lány a fehér úton, melyen ő a

holdba mindig visszatért első kakasszóra. Együtt léptek be a holdba, mely kerek nyílásként világított a falon. Siät, a halászt azóta nem látta többé senki.

OSZK

A BARÁTOK

A RÉGI fővárosban, Lo-Yangban, élt egyszer két jó családból való fiatalember. Aduan és Ho-Huan volt a nevük. Egy tavaszi délután találkoztak véletlenül a virágos barackfaerdőben és társalogva együtt tértek haza. Amikor elérték a várost, éppen nyugovóra hajlott a nap a pagodák mögött és minden mintha színaranyból lett volna. A két fiatalember egyszerre megállott és meghatva, némán nézték a szép látványt. Aztán egymás felé fordították tekintetüket, egymás szemébe néztek némán. Aztán kezet nyújtottak egymásnak és barátságot fogadtak. Aztán hallgatva, lassan ballagtak le a dombtelepről az esteledő város felé.

Amikor a városba értek, Aduan házába tértek és tea meg bor mellett ültek együtt a harmadik őrváltásig és beszélgettek a barátságról. De nem győztek a barátság valamennyi jelentéséről beszélni, amiért is másnapra adtak találkozót. Mert ha tízféle jelentését megbeszélték, hát a barátságnak húsz új jelentése ötlött fel.

Attólfogva Aduan és Ho-Huan minden

este együtt voltak és mihamar észbevették, hogy a barátságuk útja az, melyen az isteni valóság megismerése leginkább elérhető, de hogy ez út hosszabb, mint a közönséges emberi élet.

Ekkor így szólott Aduan barátjához: — a barátság nagy, de az élet kicsiny. Igyekeznünk kell örök életre szert tennünk, hogy barátságunk jelentőségét felfogni időnk legyen. Mert különben úgy fogunk élni-halni, mint az egyszeri ember, akinek mérhetetlen kincse volt pincéjében elásva, de csak éppen annyit tudott kiásni belőle, hogy nagynehezen tengette vele rövid életét.

— Már én gondolkoztam ezen — felelte Ho-Huan. — Olyan pályára kell lépnünk, mely időt hagy tanulmányok folytatására és bennünket egymástól el nem szakíthat. Kéz-művesek és kereskedők egész napon át el vannak foglalva. Hivatalnokokat pedig el lehet helyezni az ország különböző részébe. Ezért legjobb, ha komédiások leszünk. Én majd tornamutatványokkal ügyeskedem, te pedig énekelsz hozzá és tányérozol. Így együtt maradunk és ráérő időnk is jut, hogy az örök élet titkát kikutassuk.

Aduan és Ho-Huan komédiások lettek, holott családjaik ezért nagyon megharagudtak és kitagadták őket. De a barátokat ez meg nem tántorította. Ho-Huan mutogatta tornamutatványait a piactéren, Aduan pedig sántának tetette magát és szép dalokat énekelve tányérozott. Néhány óra alatt megke-

restek annyit, amennyiből egész nap élhettek. Akkor hazatértek. Otthon minden éjjel együtt ültek a boroskorsó mellett, a barátság különböző jelentéseiről beszéltek és kutatták a halhatatlanság titkát.

Gyakorolták az igazság háromszázhatvan ösvényét. Tanulmányozták a három vallás új iskoláit, megtanulták szent írások elolvasását és varázsigék mondását. Tanultak szellemet idézni és orákulumot kérdezni. Gyakorolták a táplálkozás és tisztálkodás-nélküli szent brahminéletet, az élet erőinek kiegyensúlyozását, a köldök dörzsölését és a lélekzés akarrattal való szabályozását. Ha belefáradtak, Aduan énekelt. Ho-Huan pedig elmélyedve nézett kelyhe fenekére.

Évek multak így el és a két barát nem fejtette meg az örök élet titkát. Barátságuk jelentése pedig egyre mélyebbnek és mélyebbnek tűnt.

Egyszer egy éjszaka, midőn Aduan befejezte énekét és lantját letette az asztalra, Ho-Huan feltekintett kelyhéből és így szólt: — Múlik az idő és maradék életünk egyre rövidebb lesz. A barátság útja egyre hosszabbnak látszik előttünk. A Sárkányhegyen lakik egy szent taoista. Elmegyek én ahhoz, hogy megkérdezzem tőle az örök élet titkát. Csak egyszer szabad elébe járulni és csak egy verssel felel ő. De megpróbálom.

Másnap reggel nehéz szívvel váltak el egymástól a barátok és Ho-Huan elindult a Sárkányhegyre. A Sárkányhegy meredek és

veszedelmes, de Ho-Huan erős és ügyes volt. Egy félév is eltelt, amíg felért a tetőre. Közben Aduan minden este egyedül ült a boroskorsó mellett, barátjára gondolt és bús dalokat énekelt. Aztán lehajtotta fejét és szemét behúnyta. Ilyenkor mindig látta barátját, Ho-Huant. Tudta is mindig, hogy az éppen hol van és mit csinál.

Egyszer mikor ilyképpen, éneklés után, ivott és behúnyta szemét, azt látta, hogy Ho-Huan éppen felhágott a Sárkányhegy csúcsára és éppen a szent taoista elé lépett. Az éppen barlangja előtt ült és süttette magát a jó nappal. Ho-Huan mély tisztelettel köszöntötte a szent bölcset és elmondotta neki barátságát Aduannal és megkérte, hogy tanítaná meg őket az örök élet elérésére. A taoista egyideig némán szemlélte Ho-Huant és kisvártatva ezt a verset mondotta:

Róka odujának két nyílása vagyon.

Élet a bejárata, kijárata halhatatlanság.

A barátság átkorbácsol rajta.

Fájdalmakon túl vár a fájdalomatlan tudás.

Aduan egyedül ült bora mellett otthon, felkönyökölt az asztalra és behúnyta szemét. Így látta barátját, Ho-Huant a taoista előtt állani és hallotta ezt a verset is. Búsan csóválta fejét, mert nem értette a verset. Akkor éppen valaki kopogott az ablakon. Mikor Aduan kinyitotta, hát Ho-Huan egyik rokona állt az ablak előtt és kérdezte:

— Otthon van Ho-Huan? — Nem. Elment a Sárkányhegyre. Mért kérditek, hogy hol van, mikor pedig kitagadtátok a családból?

— De nagy csapás sujtotta az ő családját — felelte a rokon. — Egy gonosz rókaszellem befészkelődött atyja házába és borzasztó varázslatokat művel. Néhány hét előtt Ho-Huan apja a kerti sövényen valami sötétet látott kuporogni. Mintha valami fekete kutya lett volna, zölden szikrázó szemekkel. Azóta baj van a házban. Hol valami ördögi ábrázat néz be az ablakon, hol egy kék kéz nyúlik be az ajtón, hol a malomkő repül fel a levegőbe, azután nagy robajjal esik vissza a földre, hol kutya- meg tyúktrágyát látni az ételeken, mikor még főnek a tűzön. Már elhivattunk két varázslót, de nem tudták elhajtani a róka-lelket. A taopápa képét is felakasztottuk a ház falára, az se használt. Most már Ho-Huan szülei belebetegedtek a sok ijedtségbe és halálukon vannak. Megkérdezték a hadisten orákulumát. Az így felelt: — Ho-Huan kiveri a rókát. — Hát azért jöttem el, hogy elhívjam szülei megmentésére és hogy kibéküljön velük. De hát hiába, ilyen csavargó komédiás, ha egyszer szükség van rá, akkor nem található meg.

Így beszélt Ho-Huan rokona és szitkozódva elment. Aduan azonban ott maradt állva a nyitott ablaknál és elgondolkodott a hallottakon. Ő tudta, hogy Ho-Huan nagyon tisztelte szüleit, ha kitagadták is. Tudta, hogy

Ho-Huan nagyon szívére venné, hogy elmulasztotta az alkalmat szüleinek megmentésére és hogy kibéküljön velük. Ezért így szólt Aduan: — Én vagyok az ő barátja. Én helyt állok érte. — Avval becsukta az ablakot és elment Ho-Huan atyai házába.

Ott nagy volt a sírás-rívás. A szülők hálalukon voltak és nagy volt a fölfordulás. Aduan leült a küszöbre, mert nem eresztették be a házba. Két nap, két éjszaka megült ott. A második éjszakán észrevette, hogy egy pírinyó kis állat, kisebb az egérnél is, de rókaformájú, át akart surranni a küszöbön. Aduan elkapta a kis állatot és keményen markába szorította. De a róka olyan nagyon megharapta, hogy a fájdalmat nem bírta elviselni. Mivel azonban mégse akarta elereszteni az állatot, hát bekapta szájába és lenyelte.

Ez órától fogva Ho-Huan atyai háza megszabadult a gonosz varázslattól. Meggyógyultak a szülők is és minden helyreözöklent a régi kerékvágásba. De Aduant megszállotta a gonosz rókalélek. Ugatva rohant körül és habcsurgott szájából. Ho-Huan családja hálából szívesen segített volna rajta. Megint megkérdezték a hadisten orákulumát és ezt a feleletet kapták: — Agyon kell benne verni a rókát. Hát megfogták a megszállottat és vesszőkkel vesszőzték, hogy agyonüssék a rókát, aki benne lakozott. De Aduan túlkövér volt. És a róka jó védett helyre húzódott a háj alá. Aduan nem is tűrte, hogy idegen emberek verjék, kitépte magát kezeikből és elszaladt.

Akkor elhívták Aduan apját, mert azt gondolták, hogy attól inkább fogja túrni a verést, mert hogy gyermekkorában megszokta. Aduan apja nagy bambuszbotot vágott, avval náspángolta a fiát. Aduan szemei kifordultak, habzott a szája, de túrte apja verését, mert megszokta gyermekkorában. De mikor már csurgott a vér Aduan testéből, apja átallotta tovább verni a fiát. Kiejtette kezéből a bambuszbotot és eltakarta az arcát. A róka nem volt kiverve Aduánból.

Egy félesztendő multán Ho-Huan megjött a Sárkányhegyről. Belépett a házba és az üres volt. A lant ott feküdt az asztalon, de barátja nem volt sehol. Megkérdezte hát az embereket az utcán és azok elmondtak neki mindent. Megtudta azt is, hogy a hadisten jóslása hogyan szólt. Elindult hát megkeresni barátját, Aduant. Az egy szemétdombon ült és vakaródzott, mint egy kutya. Amikor Aduan megpillantotta Ho-Huant, rögtön megismerte, véres könnyek csordultak ki szeméből, de beszélni nem tudott, hanem csak ugatott és égre vonított, mint a rühes kutya.

Akkor sírva szólt Ho-Huan barátjához: — Ama tavaszi estén örök barátságot fogadtam neked. Te az én helyemben megmentetted a családomat és azért lakozik benned a gonosz lélek. Én agyonverem azt a rókát, drága barátom. Mert a barátság az átkorbácsol, mondtotta nekem a Tao bölcse a hegyen. Te pedig elfogod túrni, édes barátom, mert csak a fájdalmak után jó a fájdalomatlan tudás.

Amikor Aduan ezt meghallotta, maga feküdt Ho-Huan elé. Ho-Huan levetkőztette barátját, kiválogatta a legkeményebb bambuszbót és avval kezdte verni Aduant. Olyan erőseket vágott, hogy megrepedt a hús és magasra szökött a vér. Senki se tudta nézni ezt a szörnyűséget. Aduan elvesztette eszméletét. Jött az apa és térdenállva könyörgött, hogy hagyja abba. De Ho-Huan azt felelte: — Ő az én barátom, nekem kell megmentenem őt. — És egyre vadabbul ütötte, vágta. Már hallható volt, amint a róka vonított benne. Aztán egy felhő szállt fel a testből és minden elcsendesedett. Mikor Aduan fölé hajoltak, hát meg volt halva.

Aduan apja bepörölte Ho-Huant gyilkosságért. Ho-Huant törvény elé állították. A bíró így szólt: Megölted barátodat.

Ho-Huan azonban emelt fővel válaszolt: — Én a rókát öltem meg benne. De a rókaodunak két nyílása van. — Akkor így szólt a bíró: — Ho-Huan, én halálra ítélek téged. — Ho-Huan azt felelte: — Az életbe van bejárata — az örökéletbe — van kijárata.

Megragadták a pribékek Ho-Huant és elvitték a vesztőhelyre. Amikor a hóhér felsemelte bárdját, hogy elcsapja fejét, hát nagy zúgás hallatszott a levegőégben. Aduan szállott le egy szent himalája-tehén hátán. Akkor földre vetette magát mind a nép. A papok lóbálták a harangokat és verték a dobokat és hangosan olvasták a szent könyveket.

Így tért meg a két barát az örökéletbe és istenek lettek. Aztán együtt megírták a vastag könyvet a barátság jelentéséről. Gyakran látni őket tavaszi estéken a himalája-tehén hátán nyargalni a felhőkben. Kezükből a barátság vastag könyve.

A GESZTENYEFA BOSSZÚJA

VOLT EGYSZER egy nagyon vad és nagyerejű rabló, akit Jüan-Dzsaunak hívtak. A bátorság sugara úgy nyúlt ki szeméből, mint két ragyogó dárda és tekintetével összetörte ellenfelei pajzsát.

Egyszer megtámadott egy kereskedőt, aki egy gesztenyefa árnyékában aranyait számlálta. Agyonszúrta egy törrel, azután maga ült a helyébe és ő kezdte számolni az aranyakat. A meggyilkolt kereskedő vérének azonban beitta a föld és a vér leszivárgott a gesztenyefa gyökerére. Erre a gesztenyefa árnyéka egyre hűvösebb és hűvösebb lett és Jüan-Dzsau nemsokára 'úgy' érezte, mintha valami jéghideg lepedőt borítottak volna rá. A rabló meglepetve pillantott fel és elcsodálkozva látta, hogy a gesztenyefa lombja egészen megfeketedett. 'Az ötágú fekete levelek, mint ötujjú fekete kezek nyúltak feléje, hogy megragadják. Akkor megértette Jüan-Dzsau, hogy a meggyilkolt lelke vérével együtt felszívódott a fába. Felugrott és néhány lépésnyire elfutott. Aztán megfordult és csúfolta a fát, mely dühében már egészen fekete lett:

— Te gyökereddel földhöz vagy kötve és úgysem érsz el engem. — Ezt mondotta nevetve Jüan-Dzsau és megelégedetten hazament és lefeküdt aludni.

Jüan-Dzsau éppen a temérdek aranyról álmodott, amelyet elrabolt, amikor borzongó hidegrázás kerülgette. Ettől felébredt. Olyat érzett, mintha jéghideg, nyirkos lepedőt terítettek volna rá. Világos hold sütött a szobába. Akkor látta Jüan-Dzsau, hogy szobája fehérre meszelt falán, éppen az ágya felett, egy nagy ötlevelű gesztenyefa levelének fekete árnyéka rajzolódik ki élesen. Mintha fekete tussal festették volna.

Akkor ütötte meg először a félelem Jüan-Dzsau bátor szívét. Kiugrott ágyából és kiszaladt a házból.

Odakint azonban ökölbe szorította kezét hangos szóval megint csúfolta a gesztenyefát.

— Az aranyat mégsem tudod visszavenni tőlem! — kiáltotta a rabló — és megint leült, hogy megszámolja őket a fényes holdvilágnál. De alighogy hozzákezdett, megint borzongó hideg rázta meg és az aranyrakásra egy fekete gesztenyefa árnyéka vetődött. Jüan-Dzsau körülnézett. Nem volt ott gesztenyefa se közel, se távol. Jüan-Dzsau felugrott, otthagytá az aranyakat a földön és elszaladt.

Azóta Jüan-Dzsau kóbor életet élt. Sok drágakövet, ezüstöt és selyemruhát rabolt.

De sohatöbbé aranyat. És minden gesztenyefát messzi elkerült.

Egy éjszaka egy leégett ház fala tövében aludt. Egyszerre felriasztotta a borzongó hidegrázás. Megint azt érezte, hogy jeges nyirkos lepedőt borítanak rá. Amikor felült, hát ott látta a holdsütötte fehér falon a gesztenyefa egész fekete árnyékképét. Az egyik árnyékág végén egy felakasztott árnyéklány képe himbált a szélben. Pedig ott a fal tövében nem is fújt a szél.

Jüan-Dzsau felugrott és esze nélkül futott egész éjszaka, amíg csak a hajnal pirkadni nem kezdett és az erdő sűrű illatán úgy úsztak felül az első madárfüttyök, mint a frissen fagyott jégstilánkok a folyó hátán. Akkor egy lány jött Jüan-Dzsauval szembe. Fehérbe volt öltözve és olyan gyönyörű szép, hogy a rabló minden félelmét elfeledte és utána vetette magát.

Amikor ezt észrevette a lány, pirulva elmosolyodott és futásnak eredt. De nem nagyon. Finom lábacskaí nem vertek fel port. De Jüan-Dzsau ezt nem vette észre. Rövid futás után megállt a lány és a válla fölött hátratekintett a rabló felé. És alig-alig intett fejével. Ezt észrevette Jüan-Dzsau és követte. A lány egy gesztenyeerdő felé vette útját. Akkor Jüan-Dzsau megállt és nem ment tovább. Észrevette ezt a lány és másfelé fordult mentében. Arrafelé egy nyírfaerdő volt, oda bement a fák közé. Az a nyírfaerdő falu közelében volt. De oda

utáná ment a rabló, mert csak a gesztenyefáktól félt, emberektől nem. Legyőzhetetlen nagy erejében bízott.

Fiatal nyírfák álltak az erdőben, gyenge fehér törzsük hajladozott és aprólevelű, világos lombjuk, mint szőke gyermekfürtök, borzolódtak. Az alatt a nyírfa alatt, amelyik a leggyengébb és legfehérebb volt, megállt a szép lány és szerelmesen köszöntő mosolygással fogadta a hozzálépő rablót.

Mikor Jüan-Dzsau meg akarta ölelni, a mosolygó szép lány arca hirtelen elváltozott mérgesre és segítségért kezdett kiáltozni, de olyan hangosan, hogy behallatszott a közeli faluba. Ettől Jüan-Dzsau nem ijedt meg, mivelhogy nem félt az emberektől és erőszakkal akarta elvenni a lányt. Hanem az a földre vetette magát. Jüan-Dzsau lehajolt, hogy felemelje. De mikor a lány után nyúlt, hát annak teste a keze alatt egészen lapos lett és vékony, mint a hártya. Aztán még vékonyabb, míg csak úgy feküdt a földön, mint az odafestett árnyékkép és ujjheggyel se volt mit fogni rajta. Akkor megismerte Jüan-Dzsau ama felakasztott lány árnyékát és megértette, hogy ez a lány lelke. Merthogy a gesztenyefára felakasztotta magát, hát ezentúl mindig szolgálnia kell a gesztenyefának.

Jüan-Dzsau lábai úgy megmerevedtek, hogy mozdulni sem tudott és a falubeli parasztok már odaérkeztek és késekkel, fejszékkel körülfogták a rablót. De egyik sem

merészkedett a közelébe, mert kezében ott villogott rettenetes sárkánymarkolatú tőre.

Mikor Jüan-Dzsau éppen felemelte törét, hogy utat vágjon magának a parasztok között, hát egyszerre megrázta a borzongó hideg, mintha fagyos lepedőt vetettek volna rá. A földre tekintett és látta, hogy a nyírfalombjának apró, kerek árnyéklevelei megnőnek, terpeszkednek és ötfelé hasadva nagy gesztenyefa fekete árnyékává terjednek.

Elcsodálkozva tekintett fel Jüan-Dzsau. A fiatal fehér nyírfácskára nézett, melynek világos lombja, mint szőke gyermekfürtök, úgy borzolódott. Hát látta, hogy a gyenge kis nyírfalevelekből hogyan nőnek ki ötágú, vastag, fekete gesztenyefalevelek, mint csupa ötujjú fekete kezek, melyek mind utánanyúltak. Megértette akkor Jüan-Dzsau, hogy a gesztenyefa volt az, amely megváltozott alakban magához csalogatta. Akkor a rettenet úgy ráütött szívére, hogy elejtette sárkánynyeles törét és kezével az arcát takarta el. Akkor odaugrott egy falubeli paraszt és hátulról a rabló tarkójába döfte kését.

KÖNNY

YÜO-DZSUNG Sianfu városában élt és a felsőbb állami vizsgára készült. Éjhosszat ült magános gyertyája mellett és tanult. Így múlt el a tél s már a tavasz illatai szállottak be szobájába a nyitott ablakon át. Az első kis szagok egyenként jöttek, szerényen osonva. Az olvadó hó puha illata és a nyirkos, hervadt tavalyi lomb fanyar korhadásszaga. Azután az első ibolyák gyenge lehellete. Később már csapatostul tolongtak az illatok be az ablakon, mint a juhnyáj, ha este behajtják a karámba. Yüo-Dzsungnak nagyon finom szaglása volt, azért zavarták őt munkájában a rátámadt illatok seregei, úgy, hogy órákig ült mozdulatlanul a nyitott ablak fekete nyílása felé fordulva és szimatolta a tavaszi éjszakát.

Egy éjszaka langyos esős vihar támadt. Odakinnt harsogott a kert, mint a tenger és a meleg illatok összezsúplak Yüo-Dzsung feje felett, mint a zuhanó hullámtorlatok. Be kellett húnynia szemét. És akkor az egész kertet szimatolta: a mandulaillatot és a barackvirág lehet, a nedves föld fúvását és

a madárfészkek szagát a bokrokban, melyek meleg pihékkel párnásak.

A kavargó százféle szag közül Yüo-Dzsung orrát hirtelen megcsapta egy ismeretlen, furcsa, idegen illat. Az olyan édes, gyönyörűséges illat volt, hogy egészen elbájolta Yüo-Dzsung szívét, úgy, hogy felugrott és kihajolva kiszimatolt az ablakon. Úgy kereste és követte szaglásával ezt az egy illatot, mint ahogy más tekintetével keres és követ egy szép lányt a tömegben, aki el-eltűnik, majd megint megjelenik. Yüo-Dzsung a viharzó kert kavargó száz illata között ezt az egyet mindig felismerte, mint ahogy a nagy ménesben is ráismer az ember saját csikájának nyerítésére.

Yüo-Dzsung kiment a kertbe és keresve követte az ismeretlen édes illatot. Csukott szemmel ment utána, mert attól tartott, hogy szeme látása eltereli és nyomot veszít. Így haladt figyelmesen szimatolva a kertben és nagy gonddal és óvatos érzékenységgel kellett a szagokat különböztetnie és válogatnia, mert azok tíz rétegben is torlódtak egymásra és a kavargó szélben keveredtek. Mint ahogy a magas sást hajlítja az ember, hogy alatta megtalálhassa a rejtett ösvényt, úgy választott szét Yüo-Dzsung minden tavaszi illatot és követte az ismeretlent csukott szemmel.

Így jutott el egy nagy oleanderbokorig, mely a kertje közepében virított. Ez alatt a bokor alatt feküdt amaz illat magva összegöngyölödve. Pedig azon a helyen nem

volt se virág, se más valami, ami illatozhattott volna. Nem volt ott semmi, amit száráról leszakíthatott vagy a földről felemelhetett volna Yüo-Dzsung, hogy vele az ott fekvő illatot is behozza szobájába. Mit tegyen hát? Lehajolt a földig és az ott fekvő illatot mélyen beszívta mellébe, nem eresztette ki lélekzetét és úgy tért vissza szobájába. Ott az asztalhoz ült és a beszívott illatot lassan belelehellte a gyertya lángjába. Csak azután nyitotta ki szemét.

Hát látja, hogy a gyertyaláng magasan fellobog és benne egy gyönyörűszép leány áll. A lány lopva pislantott rá és sóhajtván szólt:

— Ó, idevarázsoltál engem a tűzzel, mert én sárkány lánya vagyok. Mit kívánsz tőlem?

— Feleségül akarlak venni, — felelte Yüo-Dzsung — mert szeretlek.

Ó, ilyet könnyen mond egy férfi — suttogta a lány. — De ha tudsz engem követni apám trónusáig, aki sárkánykirály és nem veszíted el nyomomat, akkor apám, tudom szívesen ad hozzád feleségül.

— Követni akarlak.

— Akkor el kell oltanod a gyertyát! — Yüo-Dzsung két ujjával elkoppantotta a gyertyalángot és íme ujja hegyei nedvesek lettek. Ebből látta, hogy a lány valóban sárkány lánya volt. Aztán megint behúnyta szemét, hogy jobban szagolhasson és az éjszakai kerten keresztül csukott szemmel ment

az illat után, úgy, hogy bele nem ütközött egy fatörzsbe sem. Mert már előbb beleütközött a fatörzsek sötét, vastag illatába és kikerülte őket. Szagolta a murvás, hűvös kavicsutat is és nem lépett le róla. Aztán megütötte a szurkos deszkakerítés szaga és megérezte benne az ajtónyílást. Csukott szemmel ment át rajta. Aztán felszívta az országút poros messzeség szagát és csukott szemmel követte rajta azt az egy édes, idegen illatot, a sárkányleányét, mely mindig előtte lebegett. Így ment utána.

A szántóföldek szaga terült jobbra és balra, alvó erdők lehelletét szívta be és egyszer csak valami nagy folyóvíz hináros szaga csapta meg. Megállott, de csak egy pillanatra. Mert a sárkánylány édes illata egyenesen tovább szállott. Yüo-Dzsung félt, hogy nyomát veszti, hát elindult utána egyenesen. Így lépett be csukott szemmel a vízbe és követte a lány édes illatát. Szagolta a hinárt, békanyálat és a mély fenék iszapját lába alatt és két oldalt hideg vízfalakat szagolt. Csak haladt tovább az illat után. Nemsokára világos ragyogó fény illatát érezte és egy hangot hallott, amely szólott hozzá: — Most állj meg és nyisd ki a szemed!

Mikor Yüo-Dzsung kinyitotta szemét, egy kivilágított aranyterem közepén állott. Pompásan öltözött fejedelmek és magas hivatalnokok ültek nefritszékeken köröskörül. De éppen szemközt vele, gyöngytrónuson a sárkánykirály ült. Az így szólott hozzá:

— Yüo-Dzsung, én mindent tudok. Leggyengébb leányomat Li-t a szélsten magával ragadta és a te kertedbe sodorta. Te megvarázsoltad tűzzel, de megint szabadon eresztetted. Ezért hálás vagyok neked. Te követni is tudtad leányomat kastélyomig. De én csak akkor adhatom hozzád feleségül, ha itt is meg tudod őt különböztetni a százalmas földi lényektől. De most húnyjad be szemed. Az én száz lányom mind ide fog gyülekezni a terembe. Közülük szimatold ki Li-t, ha igazán szereted és lépj hozzá csukott szemmel.

Yüo-Dzsung beleegyezett és behúnyta szemét. Akkor megcsapta a nyíló teremajtó légvonata és aztán olyan illatáradat ömlött be a terembe, mintha a hold ezüstkertje zuhant volna le. Olyan erős volt az illat, hogy Yüo-Dzsungot felemelte álló helyéből és ringatta a hátán, mint a folyóvíz. De olyan édes is volt az illat, hogy semmiféle különbséget benne érezni és egy illatot belőle kiválogatni, nem tudott. Kisvártatva kinyitotta szemét. A terem olyan volt, mint azelőtt.

— Hát próbáld meg szemeddel megtalálni — mondta a sárkánykirály. — Mert én hálás vagyok neked és látom, hogy szomorú vagy. Látni fogod mind a száz leányomat. Keressed ki közülük a kicsi Li-t.

Intett a sárkánykirály. Két szárnyasajtó tárult ki és két sorban száz meztelen lány lépett be az aranyterembe és a falak mentén leültek. Szépségük százszorosan tükröződött a csiszolt arany falakon. A lányok

szépsége olyan nagy volt, hogy Yüo-Dzsung szeme káprázott bele és különbséget tenni köztük nem tudott. Láta ezt a király, intett száz lányának és azok egyszeribe eltűntek.

Yüo-Dzsung felsóhajtott és így szólt: — Ó király, lányaid szépsége elfárasztja szemeimet és vakít. A denevér sötét éjszakán minden dolgot megismer, de a vaksi embernek egyik olyan, mint a másik. Ha napba tekint, a sugarakat egymástól megkülönböztetni nem tudja.

A sárkánykirály így felelt:

— Mégegyszer, utoljára próbáld meg, mert én hálás vagyok neked, meg látom is, hogy fáj a te szíved. A nagy szépséget nem bírta szemed. Hát lássad meg leányaimat rusnya testükben, amelyiket akkor öltik fel, mikor az asszonyrabló óriások közelednek.

Megint intett a sárkánykirály és száz leánya megint bejött a terembe. Pucéran ültek a falak mentén, de valamennyi nem a maga szép testét és arcát viselte, hanem rusnya, útálatos áltestet és álarcot öltött magára. Ráncosaknak és hájasaknak, girbegörbének lászottak és csúnyaságuk ezerszeresen tükröződött az aranyfalakban.

Yüo-Dzsung alig tudta elviselni ezt az útálatos látványt, de azért valamennyit jól szemügyre vette. A rusnya alakok egyikében sem ismerte meg az ő gyenge Li-jét. Akkor azt hitte, hogy most már minden elveszett és kicsordult a könny szeméből. A terem aranyfénye megtörött a könny vizében és Yüo-

Dzsung úgy nézett rajta keresztül, mint a megcsiszolt kristályon. És akkor látta, hogy a rusnya lányok egyike átváltozott. Megfiatalodott, karcsú és szép lett. Hát az volt Li, aki szégyenkezve fordította el fejét, mert sem a csúnyaság álteste nem takarta meztelenségét, sem a túlságos szépség szemvakító káprázata. Yüo-Dzsung, amint könnyein keresztül nézte, megismerte őt.

Így kapta meg a sárkánykirály lányát feleségül és vele temérdek kincset hozományul. Könnynek nevezte el, mert könnye segítségével tudott keresztül látni csúnyasága álcáján. Yüo-Dzsung odalent maradt vele sárkányországban. Nem törődött többé a felsőbb hivatali vizsgákkal.

AZ AGYAG-GYEREK

A KIAN-CSAU-öböl közelében, egy faluban élt egyszer egy Liu-I nevű ember. Már sokezer esztendő is volt, de fekete volt még a szakálla és a szeme csillogott. Ez pedig azért volt, mert Liu-I első életévét, azt, amelyikben a gyerekek megtanulják az élés mesterségét, azt harmincszor megismételte és így az élés mesterségét roppant tökéletességre fejlesztette. Mert minden kornak meg van a maga rejtett értelme, melyet az emberek csak azért nem találnak meg, mert minden korban csak rövid ideig maradhatnak, azután kiöregszenek egy másik korba, melyben megint tapasztalatlanok.

Amikor Liu-I először megszületett, anyja emlőiben bőven volt tej, mert vastag, erős asszony volt az anyja. Egyszer, mikor fia bölcsőjéhez lépett, hát a bölcső faragott gombján egy kis smaragd kígyót pillantott meg. Négyszögletes aranyfeje volt annak és rubint szeme. Az asszony mindjárt észrevette, hogy egy folyamisten és mély meghajlásokkal tisztelte meg. Aztán egy tiszta homokkal teli aranytálat hozott be. A folyam-

isten belemászott és megszólalt: — Tejet akarok inni. — Akkor az asszony megfogta a kis kígyót, a mellére tette és megszoptatta. Mikor a folyamisten eleget szopott, felemelte kis négyszögletes aranyfejét és így szólt: — Én vagyok Tin-Ka, a folyamisten és ezt meghálálom neked. Én a kvarctemplomban lakom a Sárkánytigris-hegyen és annak emlékére, hogy megszoptattál engem, ezentúl viselje csecsed a Jangcsekiang folyó képét. Amikor a folyamisten befejezte szavait, eltűnt. Mert ezek az istenek nem gondolnak az emberek örömeivel, bújával, hirtelen jönnek, hirtelen mennek, ahogy nekik tetszik. Az asszony jobb emlőjén akkor egy nagy kék ér lett látható, amelyik a Jangcsekiang folyam képe volt valamennyi mellékfolyójával.

Néhány hónap múlva gyermeke, Liu-I, nagyon beteg lett. Nagy félelmében a folyamistenre gondolt az asszony. Agyagból ki-gyúrta a kis fiú alakját és avval az agyagfigurával felmászott a Sárkánytigris-hegyre. Ott állt a folyamisten temploma. Fehéren szikrázó kvarcoszlopok között az égi kékség, mint a kék vitorlavászon, úgy dagadt a szélben. Százával állottak ott már kisgyerekek agyagfigurái a templom körül. Mind anyák hozták oda, akik áldozati imádságokat mondtak beteg gyerekükért. De jártak oda meddő gyerektelen asszonyok is. Azok le-törtek egy darabot egy agyaggyerekből, megették és attól teherbe estek.

Liu-I anyja is felállította hát agyag-

szobrát a többi közé és imádkozott a folyamistenhez. De annak éppen akkor egy színjátékot mutattak kitűnő színészekkel, úgy, hogy nem nagyon ügyelt az asszony imádságára.

Néhány nappal ezután egy gyerektelen asszony jött fel a hegyre. Megszemlélte valamennyi agyaggyereket a kvarctemplom körül és végül Liu-I szobra előtt állt meg. Annyira megtetszett neki a fiú agyagfigurája, hogy forró kívánság fogta el szívét. Ezt a gyereket szeretném megszülni — kiáltotta meggondolatlanul. Áldozott és imádkozott, azután letörte az agyaggyerek hím vesszőjét és megette. A folyamistennek éppen akkor megint szép színjátékot mutattak és ezért nem vette észre, hogy mi történt.

Néhány hét múlva Liu-I anyja ijedten látja, hogy fia nem növekszik többé sem nagyságban, sem súlyban, holott bőven kap tejet, hanem ellenkezőleg egyre kisebb és könnyebb lesz. Éjjel-nappal emlőjén tartotta a gyereket. Nem használt. Erre felmászott a Sárkánytigris hegyre a kvarctemplomhoz és kétségbeesett kiáltással hívta segítségül Tin-Ka folyamistént. Az megjelent és smaragd testével egy szikrázó kvarcoszlop köré tekeredve rubint szemével nézte az asszonyt és nem ismerte meg. Akkor az feltépte ruháját és megmutatta csecsén a nagy kék eret, mely a Jangcsekiang-folyó képe volt és aztán elpanaszolta nagy baját. Tin-Ka, a folyamisten erre visszaemlékezett rá, hogy ez az asszony

emlőjén szoptatta őt meg és akart rajta segíteni. Együtt elmentek hát a kis Liu-I agyagszobrához és látták, hogy annak hím-vesszője hiányzik. Akkor megcsóválta Tin-Ka folyamisten négyszögletes aranyfejét és így szólt:

— Súlyos eset. Egy gyerektelen asszony nyelte le és teherbe esett. Most már Liu-I az ő méhében egyre nagyobb lesz és ugyanolyan mértékben egyre kisebb lesz a te karjaidban. És ha az asszony meg fogja szülni Liu-I-t, akkor a te bölcsődből el fog tűnni.

— Hát nincs segítség?! — jajdult fel sírva az asszony. — Én is segítettem rajtad, mikor éhes voltál.

Erre így felelt a folyamisten. — Súlyos eset. Mert hogy éppen hím-vesszőjét nyelte le. Ez a varázslat erősebb az én erőmnél. De adok neked egy tanácsot. Azon a napon, amelyiken a te fiad a te karjaidból átszületik a másik asszony karjaiba, gyere fel a kvarctemplomhoz és egyél meg te is egy darabot az ő agyagszobrából. Akkor a gyerek a másik asszony karjában fog egyre kisebbedni hat hónapig. És egy év múlva megint a te térdeden fog fekiüdni. Persze, a másik asszony is fel fog aztán ide jönni és ugyanígy fog cselekedni és a gyerek majd megint visszaszületik hozzá. De te se hagyd magad és ilyen módon legalább minden második esztendőben visszakapod fiadat.

Így beszélt Tin-Ka folyamisten és eltűnt. Mert ezek az istenek nem gondolnak az embe-

rek örömével, bújával, hanem hirtelen jönnek, hirtelen mennek, ahogy nekik tetszik.

Az anya elgondolkodott a folyamisten szavain és megvigasztalódott. Mert ha gyereke Liu-I csak minden második esztendőben lesz is nála, mégis több öröme fog telni benne, mint más anyáknak gyerekeikben. Mert más gyerek felnő, megházasodik, elköltözik és elfelejti az édesanyját. Mivel azonban Liu-I ilyenmódon sohasem lesz idősebb egy esztendőnél (hiszen aztán mindig újra kell születnie), mindig az anyja ölén fog maradni.

Így is történt. Liu-I minden második esztendőben megszületett, egyszer itt, egyszer ott és ilyen módon harmincszor ismételte meg első életévét. Már egészen elfogyott agyagszobra a Sárkánytigris-hegyen és a két anya éppen nagy harcra készült az utolsó falatért. De akkor meghalt a másik asszony és Liu-I első anyjánál maradt és most már nőtt és megnőtt akadálytalanul, de a harmincszor megismételt első életéve alatt jobban megtanulta az élés mesterségét bárkinél.

A GYŐZŐ

A TANG-KORBAN élt egyszer egy hatalmas hadvezér, akit Du-Dzsi-Csun-nak hívtak és aki nevezetes volt az ő igazságossága és jósága mián. Mivel táborban nőtt fel katonák között és egész élete kegyetlen harcokban és kemény megpróbáltatásokban telt el, erősebb lett minden más embernél, de nagyon vágyódott meleg asszonyszerelemre és enyhe gyöngédségre. Egyszer azt hallotta, hogy a négyfolyam országának királya férjhez akarja adni három leányát és udvarába meghívatta mind valahány híres harcosát. Hadd harcoljanak ott egymással a királykisasszonyokért és a három győző kapja majd meg feleségül őket. Du-Dzsi-Csun mindjárt elhatározta, hogy elhagyja a tábort és részt vesz a viadalon, mert a három királykisasszonynak nagy híre volt bűvös szépsége és még annál is nagyobb gyöngéd jósága miatt. Azért nyeregbe szállt Du-Dzsi-Csun és a királyi vár felé nyargalt.

Amikor a hadvezér megérkezett, a lovagi tornának már vége volt. Éppen kivezették a három királykisasszonyt az asszonyteremből,

ahol selyemfüggönyök mögött vártak a döntésre, hogy gyenge szívüket ne remegtesse a viadal vad zaja. Már az udvar boltívei alatt álltak mind a hárman, hogy kezet nyujtsanak a lovagi torna három győzójének, mikor Du-Dzsi-Csun vágtatva jött be a kapun. — Várjatok rám! — kiáltotta még nyergében ülve. — Én vagyok Du-Dzsi-Csun, a hadvezér. Én is meg akarok vívni a királykisasszonyokért. Mert én táborban nőttem fel, katonák között. Egész életem kegyetlen harcok és kemény megpróbáltatások között telt el. Szívem nagyon vágyakozik meleg asszony-szerelem és enyhe gyöngédség után.

Midőn a király ezt meghallotta, újra elrendelte a lovagi tornát. De a három királykisasszony nem tért többé vissza az asszonyterembe, hanem az udvar boltívei alatt a jadeoszlopok közé ült és nézte a bajvívás folytatását. Olyan finomak és szépek voltak a karcsú oszlopok között, hogy a hadvezérnek olybá tűntek, mint szerelmes dalok, melyek egy hárfa ezüst húrjai között szunnyadnak.

Az elkésve érkezett vitéznek már nem kellett valamennyivel kiállnia, hanem csak a három győzővel.

— Melyik királykisasszonyért akarsz vívni? — kérdezte a király.

— A legidősebbért — felelte a hadvezér, mert szemrevette, hogy a legidősebb királykisasszony szerelmesen forró pillantással tekintett rá.

Megkezdődött a párviadal és Du-Dzsi-

Csun első összeecsapásra tőből levágta ellenfele jobbkarját úgy, hogy az kifordult a nyeregből és vinnyogva, sírva fetrengett a porban. A hadvezér a legidősebb királylány elé lépett, hogy kézenfogja. De a királylány felállt és könnyfátyolos részvéttől izzó tekintettel fordult a legyőzött felé. Rá se nézett a hadvezérre, úgy ment el mellette és a nyomorék fölé hajolt.

— Te legyél a feleségem — szólott a hadvezér. — Láttam szemedben a szerelem izzását.

Akkor a királylány felemelte halovány könnyes arcát és szeme homályos volt és tüztelen. — Du-Dzsi-Csun — mondotta — te győzelmes vagy és erős. Neked nincs szükséged meleg, szerelmes gyöngédségre. De ez a szerencsétlen, aki énértem lett magával tehetetlen nyomorék, hova legyen aszszony nélkül, aki gondját viseli?

Du-Dzsi-Csun megértette és belátta ezeknek a szavaknak igazságosságát s a királyhoz fordult:

— A második királylányért akarok vívni — mondotta.

Az első összeecsapásnál levágta ellenfele jobblábát és a középső királylány elé lépett, hogy átvegye kivívott jutalmát. Ám az hangosan felsikoltott nagy szánakozásában és a nyomorékhoz futott.

— Du-Dzsi-Csun — mondotta zokogva. — Te győzelmes vagy és erős. De ez a bol-

dogtalan elvesztette lábát. Hová legyen aszszony nélkül, aki gondját viseli?

Du-Dzsi-Csun megértette és belátta ezen szavak méltányosságát. Összeszorította fogát, elfordította arcát, majd így kiáltott:

— A harmadikért akarok megvívni!

De már akkor olyan vadul lobogott a fővezér szívében a szenvedelem, hogy ellenfeleinek első összecsapásra fejét szelte le válláról. Aztán a harmadik királylány elé lépett. Az halotthalványan és némán állt a karcsú jadeoszlopok között és hosszúpillájú szemét földre sütötte.

— Feleségem legyél! — kiáltotta a hadvezér. — Győztem.

Sokáig hallgatott a legkisebb királylány, végre felvetette szomorú tekintetét és így szólt:

— Te győzedelmes vagy és erős, Du-Dzsi-Csun. Tiéd az élet birodalma. De ennek a halottnak lelke nem burkolódzhatik özvegyi gyászba, mint sötét, meleg bársonyruhába és hideg éjjeli szelek sodorják, mint az elveszett pelyhet.

Ezt mondván, betakarta arcát és elment. Du-Dzsi-Csun akkor lóra ült és elvágatott, merre szeme látott. Egy sivatag pusztaságba ért. Ott leszállt és elkergette lovát, aztán egyedül ment a sivatag pusztaságba. Abban kódorgott három nap, három éjjel hangosan jajgatva. Elátkozta erejét és győzhetetlenségét és felakasztotta magát egy kiszáradt fára.

A FEKETE KORSÓ

Árnyjáték ó-egyiptomi sziluettekre

OSZK

S Z E R E P L Ő K

Pamyles

Tui

Földalatti hang

Áldozatot vivő nők

Hadikocsik

Bárházak

Táncosnők

Múmiák

Sivatag-tájkép. Balszélen az alvilág bejárata, Osiris tetőig érő szobrának konturjával. Hátrább pálmák, gúlák, szfinkszek elszórt sziluettjei. Jobbszélről behajló pálmaliget.

Bús, egyhangú muzsika. Nagy kiterjesztett szárnyú saskeselyű lebeg a sivatag felett, aztán eltűnik.

PAMYLES (jön jobbról, kezében vándorbot):

Vándor vagyok én, szomorú, aki már
nem számolok éveket többé.

Mert haj, rég elhagytam a tarka földi
mezőket,

Hol az évszak színei egymást váltva
mutatják.

Sivatag útra nyugatnak mentem, egyre
nyugatnak,

Merre a nap száll aranyos bárkáján,
hol az éjnek

Nagy fekete kapujába befordul.

Most ideértem végre. Alkonyi árnyak
Sivatagján megállok.

Ez az éj tornáca. Elöttem

Im a halálnak ős kapuja feketéllik,

Mögötte Osiris bús birodalma.

FÖLDALATTI HANG:

Ki vagy¹ te, árnyék?

PAMYLES:

Hatalmas Osiris, Abydos ura, hallom,
Halottak királya a hangodat hallom.
Pamyles az én nevem és a nagy kincses
Egyiptom
Földjéről jöttem nyugatra, a holtak
Bús birodalmának kapujához.

FÖLDALATTI HANG:

Ember vagy-e vagy lélek?
Élsz-e vagy meghaltál?

PAMYLES:

Hatalmas Osiris! Te nyugat lakói közt
a legelső!
Trónusaid temetőikben merednek,
Tested aranyból, lapis lazuli arcod,
Fejedet malachit korona koronázza.
Halljad, Osiris, hogy ember vagyok még,
Emberi faj, a napisten
Hulló könnyeiből lett, szenvedve
bolyongó,
Világrasírt kicsi ember és élek.
De ím, levetette az élet színeit testem,
Hogy árnyként én is az árnyak
sivatagjába jöhessek,
Mely a nap s az éji sötétség két partja
között van.
Lássad, az élet színeit én levetettem,
Hogy örök birodalmad kapujához
elérjek.

FÖLDALATTI HANG:

Mit kívánsz?

PAMYLES:

Hatalmas isten, Osiris, tenéked
Hódol a nagy kilenc-istenség, téged
a kisebb

Kilences istenség is imád már.

Nún is dús vizeit néked önti s a hűvös
Északi szél is néked száll fel a nílusi
zúgón.

Kedvedre nő a virág és kedvedre nő
a kalász is,

Mert minden a föld alól jön s a föld
alatt te vagy az úr.

Hallgass meg engem, Osiris;
meghalt feleségem.

Meghalt szép kedvesem, Túi, ki édes
Húgom volt s szerelemmel szeretett
engem.

Elhagyta Túi a házam és a földisten
Barna ajakával benyelte.

Lelke nyugatra szállt el hangtalanul,
mint

Ibis az alkonyi tóról, nesztelenül, mint
Éji sakál suhanása tamariszkusz
bozótban.

Érte jöttem ide az árnyékok sivatagába
Fekete éj kapujához. Add vissza Osiris!
Fiatal volt még Túi, s a napnak
Színeivel szeme nem telt bé és a szíve
Jól se lakott szerelemmel.

Éhes halott lesz Túi, nyugtalan alvó.

Riadó vágya felveri majd birodalmad.
Én pedig árva Pamyles: nyugtalan élő
Kóborló szilaj árny a nagy földön.
Könyörülj, te hatalmas Osiris!
Add vissza húgom, szép feleségem!

FÖLDALATTI HANG:

Vissza a nap sohse fordul keletre,
Vissza a nilusi víz se fordítja folyását,
Vissza a vágy sohse fordul.

PAMYLES:

De vissza, de visszatér a kalász is
tavasszal,
Vissza virág is harsogó nilusi árral,
Téged, a holtat is megsiratott a
nagy Isis,
Szétszórt csontjaidat ki bolyongva
kereste.
Téged is égi anyád támasztott szép
elevenné.
Vissza, de visszatérsz a kalásszal, Osiris.
Vissza virágban harsogó nilusi árral.

FÖLDALATTI HANG:

Vágyaddal döngesd meg kapuját
a halálnak!

PAMYLES:

Hatalmas Osiris, Abydos ura Vennofre!
Sok nevedet mind ismerem soknevű isten
S nevükön nevezem negyvenkét isteni
bírád
Akik ülnek tűzfedelű csarnokban
körötted.

Hatalmas a név, de erősebb vágya
a szívnek!

Reszket a fekete ajtó, fekete zárja
lepattan,

Fekete árnyak jönnek ím szabadulva:
a holtak.

Gomolyogva már kidagadnak az éjből.
Jertek, ó, jertek! Karjukat nyujtják,
Fuldoklók fekete árban. Jertek, ó, jertek!
Szomjú vágyam felissza az éjnek
Fekete vizeit, a halálnak fekete árját!

*Az alvilág kapujának egyenes kontúrján
alakok domborodnak ki félig, majd el-
tűnnek; karok nyúlnak ki, majd eltűnnek;
végre elindul az árnyékok menete: ó-egyip-
tomi friz. Áldozatot vivő nők. Hadikocsik,
bárkások, táncosnők.*

FÖLDALATTI HANG:

Ismerd meg Túit!

Áldozatot vivő nők kosarakkal a fejükön.

PAMYLES:

Asszonyok, áldozatot hova visztek?

Mit tud

Adni az árnyék? Jaj, fekete kosarakban
íztelen fekete árnyat.

Nincsen köztetek ő. Neki édes volt
napon érett

Tarka gyümölcse a kertnek. Ő hideg
árnyat útált.

Asszonyi áldozatul melegét és bíbor
édességeit adta.

Nincsen köztetek ő.

Bárkások árnyai jönnek.

PAMYLES:

Árnyék-bárka sötét, hús árnyék
árjain úszik.

Híg vizeken, híg csónak. Az árnyék
tartja az árnyat.

Nincsen köztetek ő. Mert szíve nehéz volt.
Szíve nehéz volt: árnyat az árnyba
lehúzna.

Nincsen köztetek ő.

*A bárkások elvonulnak. Hadikocsik és
harcosok jönnek.*

PAMYLES:

Harcoló holtak! Ölni akartok-e régi
megöltek?

Kit sebesít meg az árnyék? Vértelen,
gyenge dühöngők.

Nincsen köztetek ő, mert csókja is vért
harapott,

Szemefénye keményebb volt nyilatoknál.
Nincsen köztetek ő.

Táncosnők sora vonul fel.

PAMYLES:

Táncoló árnyéklányok, néktek hajlani
könnyű.

Éji lehellet lenget, néma halálvizek
karcsú nádasa vagytok.

Nem csörren a gyöngy, lobogó haj hő
szele nem ver az arcba.

Nincsen köztetek ő, mert nézlek s
nem remegek.

Nem gyúl ki pirosra az árnyam, nem
ver ki verejték.

Nincsen köztetek ő.

*Teljesen egyforma múmiák jönnek egy-
másután.*

PAMYLES:

Kicsodák e sötétlő múmia árnyak?

Begubózva az éjbe miért

Hordják a halál tapadó feketéjét?

Nem ereszti az éj el; rajta ragadva

Feketén öleli s árnyékba rejti az árnyat.

Pedig itt vagy, Tui, kedvesem, érzem!

Rejtett testedtől ragyogó a sötét, mint
fekete gyémánt.

Vakít a sötétség, mint nászéjszaka
lángoló árnya.

Állj meg, múmia, állj meg! Látom
a láthatatlant!

Az utolsó múmia megáll, a többi elvonul.

Mire válik az ember az éji gubóból
kiszállva?

Emberalak marad-é vagy
főnixmadár lesz?

Könnyű fecske talán vagy méla darú?

Megismerem-é majd Túit, jaj,
megismer-e engem,

Alakja cserélve, ha kilép az éji ruhából?

Várj még, múmia, várj, ne ereszd ki
a lelkét,

Majd én faragom ki belőle,
szerelmes szóval kihántom,
Kivési a vágyam a testét.

Szép vonalának
Útján járva ezerszer, ismeri ajkam
a rajzát.

Hajára, hajára hajolva leszédült
ajkam a vállig.

A múmiából előtűnik Túi feje.

Vállá síkos pihenőpárkányán elfért
homlokom éppen.

*Pamyles szavai nyomán lassan kijő Túi
egész alakja.*

Merülő fejemet felfogja a ringató
hullám:

Kicsi mellei ringató tengere, lágy
kicsi tenger.

S meredek zuhanással a csípőn
Szédítő tüzes örvény húzza le arcom
S forró homlokomon ég forróbb
domborodása.

Lesiklik a combok nyúlánk ívein térdig,
Két karcsú templomi oszlopról szent
félelem édes

Borzongása lehel rám, s térdeinek
kicsi arca

Tenyeremben remegve melegszik.
De gyenge bokája lehív gyökeréhez
az égi virágnak:

Könnyel öntözöm és megcsókolom
áldva a földet.

*Túi egész meztelen alakja kiformalódott.
Vállán fekete korsót tart.*

FÖLDALATTI HANG:

Vigyázzon az élő, halottakat hívni
vigyázzon

Visszhangos a halál és hívja a hívót.
Két hívás vív: az élet vív a halállal.

PAMYLES:

Túi!

TUI:

Ki szólít, ki szólít? Forró hangja
lecsap rám,
Tüzes ostora hajt ki az éji álmakolból.
Húzza a szívemet, húzza fájó horga
a hangnak.
Hús éji vizek fenekéről kihalássza
a szívem.

PAMYLES:

Nem ismeri szíved égő ütését
e hangnak?
Nem ismeri szíved az édes fájdalom ízét?
Pamyles hív ki, a férjed, szomorú
szeretőd szól:
Ó Túi, gyermekem, édes, világra teremtet
Újra szerelmem, jössz-e velem hát,
Jössz-e a földi mezőkre?

TÚI:

Pamyles, édes uram, ha élni akarsz,
menekülj, mert
Mély a halál és mélybe ne nézz, mert
Szédül a szíved.

PAMYLES:

Hallod-e, Túi, hívlak, hívlak vissza
a földre,
Hívlak vissza a fénybe, vissza
meleg szerelembe!

TÚI:

Ne hívjál, Pamyles, ne hívjad a holtat,
Mert visszhangos a halál és hívja a hívót.
Erős a halál hívása, erősebb, mint
a tiéd lesz.

PAMYLES:

Nincsen erősebb hívó hű szerelemnél.

TÚI:

Szerelemmel hív majd visszafelelve
a visszhang.

PAMYLES:

Boldog öröm hív, Túi, dús gyönyörűség.

TÚI:

„Boldog öröm, gyönyörűség“ mondja
felelve a visszhang.
Pamyles, ne hívjál.

PAMYLES:

De hívlak, Túi, de hívlak vissza
a kertbe.
Hideg éj árnyékmocsarából hívlak
vissza a napra.
Sárga, piros tulipánok erdeje bomlik
a szélben,
Lobogó, puha szirmok zápora csapja
a tested.

Hallod-e, színtelen árnyék?

Ott barna a tested.

Harmatos bronza a nap sugarától

Kondul barna haranggá.

Könnyező őz szemefényét fényli a bőröd
és néz rám,

Szerelemtől párás, forró barna tekintet
a tested.

Hallod-e, színtelen árnyék? Sárga
borostyán

Színbe vakít a fővény és Túi alakja:

Barna hegyes láng, csap ki belőle,
az égnek

Mély ametisztboltját perzselve sötétre.

Hallod-e, színtelen árnyék? Színek
vannak a földön!

Remegő ragyogással tolongva,
boldogan érintik egymást.

TÚI:

Jaj, fájnak a színek, Pamyles, fájnak
a színek.

Különbözik egyik a másiktól, örökös
idegenség

Fogja a sárga borostyánt messze a kék
ametiszttól.

S hiába hajol levelére a lótosz,

Hiába hajol le az ég is a földre,

A szín nem ereszti, jaj, össze a bús
szeretőket.

S egyedül van a kékben a lótosz örökre,

Zöld levele egyedül van s árva a zöldben.

De az éj, de az éj boruló lágy,

olvadó árnya

Olvasztja a színek kérgeit.

Mámoros ömlés

Önti az olvadt dolgokat boldog
egyesülésbe.

Őket ezerszín nap dermeszti ezernyi
magányba,

De az éj suhogó takarója alatt mind
Újra rokon s ölelésre bújnak boldogan
össze.

Ó, édes az éj, egymásratalálás kéje,
Mámoros elmerülés. Ó, édes az éj.

PAMYLES:

A halál fekete mezején nincs út és
nincsen irány már
És nincsen alakja a testnek. Hogy ismeri
ott meg a lélek,
Hogy ismeri meg szeretőjét?
Drága alakjának rajzán, ha nem érti
Isteni írás szent vonalában a sorsát?

TÚI:

A halál fekete mezején nincs út és
nincsen irány már,
Mert otthon vannak a lelkek, minden
utak kikötőjén.
Sötét anyaméhe a létnek:
úttalan otthon.
És nincsen alakja a testnek, mert jaj,
fájnak a formák.
Éles vonalát hiába feszíti a vágy.
Börtön a test szép rajza, kegyetlen
kerítés.

Hiába ölelsz, hiába harapsz szeretődbe
és téped a tested.

Alakod éles rajza kerítés.

Nem ereszt a kerítés, egyedül vagy
örökre.

De az éj boruló, lágy, olvadó árnya
Olvasztja a formák kérgeit.

Mámoros ömlés

Önti az olvadt dolgokat boldog
egyesülésbe.

Ó, édes az éj, egymásra találás kéje,
Mámoros elmerülés. Ó, édes az éj!

PAMYLES:

Ó, Túi, Túi, szédül a szívem!

TÚI:

Mély a halál s örvényes az éjszaka mélye.

PAMYLES:

Ó, Túi, Túi, jer közelebb, testem keretét
kifeszíti a vágyam.

TÚI:

Hiába símulnék hozzád és hiába ölelnél.
Csak az éj, csak az éj árnyékhulláma
mos össze.

PAMYLES:

Olvasszad a testem, az éjbe.
Ó, mosson el árja az árnyak!

TÚI:

Korsómban az éj vize van, a halál
vize van ...
Puha édes víz, olvasztó bársonyos hullám.

PAMYLES:

Ó, öntsd ki a korsót, öntsed, öntsed
az árnyat!

Öntsed az éjt, a halált, olvasztó
mámoros ömlést!

Túi lehajtja a fekete korsót, melyből fekete sugárban ömlik az éj fekete vize a földre és gyorsan áradva, fekete szintje egyre magasabbra emelkedik. Térdig, majd derékig, aztán vállig merülnek benne. Végül egészen elönti őket.

PAMYLES:

Zuhogó, boldog borulása az éjnek,
borulj rám!

TÚI:

Érzed-e, édes? Érzy-e lábad a mámoros
örvényt?

PAMYLES:

Sok ezer mérföldön utánad hiába
gyötörtem a lábam,

Most ért csak utól. Beleszúnt a tiédbe.

Ó, lábak, örök keresők!

Most éri el térdem a térded!

TÚI:

Érzed-e, édes, ágyékok lágy merülését?

PAMYLES:

Hiába öleltelek eddig vad szerelemmel
ezerszer,

Örök egyesülésre most torkol a testem
öledbe!

TÚI:

Érzel-e, édes, karoddal is érzel-e engem?

PAMYLES:

Nyujtotta vágyam ezerszer, nyujtja
a karjaim hídját.

Soha rajta, tehozzád, Túi, át se mehettem.

Már nem vagy a másik parton,

Ím, leszakadt a karjaim hídja.

TÚI:

Látsz-e még engem, kedvesem, látsz-e?

PAMYLES:

Látom az arcod.

TÚI:

Még messze vagy akkor. Várj...
jön az éj...

PAMYLES:

Jön az éj.

TÚI:

Hallasz-e engem, kedves, hallod-e
hangom?

PAMYLES:

Hallom a hangod.

TÚI:

Még messze vagy akkor. Várj, jön
a csend...

PAMYLES:

Jön a csend.

A fekete ár egészen elborítja őket. A megmaradt fehér csíkban megjelenik a kiterjesztett szárnyú saskeselyű fekete sziluettje, lebegve a fekete vizek felett. A sas szárnyát terpesztve elborítja a fehérséget és a színpad egész négyszöge sötét lesz.

Függöny

OSZK

A KIRÁLYNŐ KOMORNÁJA

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár
Nemzeti Múzeum (Budapest)

S Z E R E P L Ő K

Anashuya, királynő

Szitrangada, a királynő komornája

Szatiavati

Kamalila } rabnők

Draupadi }

Dasharata, királyfi

Vidura, szolga

A miniszter

Rabnők, testőrök, hóhér

Dús pompájú indiai hárem. Jobbra és balra függönyös ajtó. Bal-hátsó sarokban lépcsős, csipkefüggönyös, emelt trónus, mögötte ugyancsak függönyös ajtó. Jobb-hátsó sarokban fülke, melyben virágos kerevet látható. Szőnyegek, girlandok, kandeláberek és füstölők. Színes, meleg, érzéki női-atmoszféra.

A trónus lépcsőjén rabnők ülnek, tompaszínű, bő és hosszú ruhákban. Valamennyinek lila fátyol takarja az arcát: mind egyformák. A lépcső lábainál a miniszter áll. Mikor a függöny felmegy, a trónus mögötti függönyös ajtóból kilép Anashuya királynő és Szitrangada, a komornája.

MINISZTER (fehérszakállú, tekintélyes férfi. Basszus):

Hódolat néked, királynő,
Tengerek gyöngye, Gangesz lótusza,
Félelmesfényű csillag: Anashuya,
Világszép királynő, hódolat neked.

(földig hajol)

RABNŐK KÓRUSA:

Félelmesfényű csillag, Anashuya,
Világszép királynő, hódolat neked.

MINISZTER:

Hallgass meg engem, Himalája leánya,
Szájamból népeid bánata szól:
Trónusod féltjük, országodat féltjük,
Örökös nincsen, nincsen utód.
Hajadon magányod, gőgös szűzességed
Hideg északi fénye egyszer kialszik
S új csillaga nem kél barna éjjelünknek.
Könyörgünk, válassz férjet magadnak.
Érted epednek a föld hősei mind.
Szerelemtől ne irtózz, férfiöleléstől
Édes a csók és édes a kéj.

RABNŐK KARA:

Könyörgünk, válassz férjet magadnak.
Édes a csók és édes a kéj.

ANASHUYA *(szoprán. — Exotikus pompájú ruhában, nehéz palást a vállán, fején diadém):*

Szerelemtől szívem nem irtózik.

Ó, várom, várom, várom

Hősömet várom

És világon szerte hirdetem,

Hogy várom, várom, várom,

Hősömet várom,

Ki a próbát megállja,

Engem érdemel.

De nem vagyok olcsó

Útszéli rózsza,

Ki után mindenki

Nyujthatja kezét.

Vagyok királynő,

Himalája lánya.

Fejével játszik,
Aki megkívánja.

RABNŐK:

Fejével játszik, aki megkívánja.

MINISZTER:

Halálos a próbád, Himalája lánya.
Szüzességed büszke jégtornya körül
Hős királyi kérők
Bús temetője terül már.
Kegyelmezz végre egynek.
Válassz, válassz!
Örökös nincsen, nincsen utód.

ANASHUYA (*felugrik*):

Hallgass! —
Hitványak között válasszak-e én?
Hazug szerelemnek magam odaadjam?

Én nem kívánom, hogy sárkányt öljön,
Sem azt, hogy tűzön lovagoljon át.
Csak azt kívánom, engem szeressen,
Engem, csak engem, szűz Anashuyát.

Asszonykísértésnek tudjon ellenállni,
Csókos csábításba ne szédüljön el!
Ide ne jöjjön királynőt kérni,
Akinek mindegy, hogy kit ölel!

Ez az én próbám; szerelem próbája.
Halál fejére, aki meg nem állja!

RABNŐK:

Halál fejére, aki meg nem állja.

ANASHUYA:

Nyoszolyámat oroszlánok nem őrzik,
Csak énekes, csókos, szép asszonyok.
Akinek szívét meg nem ejtik,
Királyi csókot annak adok.

Hús fehér karoknak ragyogó sөvényén
Törjön keresztül, aki engem szeret.
Forró szemeknek tüzén ne gyulladjon,
Aki engem akar, csak engemet.
Ez az én próbám: szerelem próbája,
Halál fejére, aki meg nem állja.

RABNŐK:

Halál fejére, aki meg nem állja.

MINISZTER:

Hallgass meg engem, Himalája lánya.
Udvarodhoz új kérő érkezett.
Szép Dasharata, Birma királya,
Kit hozzád rөpölő szíve vezetett.
Szilaj tengereken át jött,
Borzas hegyeken.
Dühöngő elefántcsordákkal,
Falka-tigrissel küzdve egyedül.
Szívében Ráma tüze lángol,
Karjában Krisna ereje.
Kegyelmezz néki, Himalája lánya!
(leborul)

SZITRANGADA *(ruhája olyanformájú, mint
a rabnőké, csak feltűnően világosabb és
színesebb)*:

Holdbéli lilium az arca.
Hosszú pillái alatt

Boldog szerelmi halálnak bársony
Örvénye sötétlik.
Gyenge fiatalsága
Remegő lótuszbimbón
Hajnali harmat.
Kegyelmezz néki, királynő,
Félelmesfényű csillag, Anashuya!
(leborul)

RABNŐK:

Kegyelmezz néki, királynő,
Félelmesfényű csillag, Anashuya!

ANASHUYA:

— Hallgass, Szitrangada!
Hallgassatok, rabnők!
Dasharata szerelme,
Ha meg nem állja a próbát,
Beszennyez engem s meg kell halnia!

Rabnőim, fel, fel!
Védjetek engem,
Férfi csalfaságtól
Őrizzetek!
Nyoszolyám körül
Búbábotok buja lángja lobogjon,
Csóktüzetek! *(a rabnők felkelnek)*
Hús fehér karotok ragyogó sövényén
Törjön keresztül aki engem szeret.
Szemetek lángján meg ne gyulladjon
Aki engem akar, csak engemet.

RABNŐK *(táncolva)*:

Gyilkos a mi csókunk,
Ölelésünk halálos,

Jaj annak, aki minket szeret.
Szomorú szerelemmel
Szeretőnket megöljük,
Bús özvegyek minden csók után.

ANASHUYA:

Jöjjön hát Dasharata,
Vezesd ide be!
Függönyöm mögül itt nézem a tornát.
Szerelmi varázssal harcoljon meg
értem
És meghal hogyha elbukik.
Ezt esküdtem az isteneknek.

RABNŐK:

Jöjjön hát Dasharata!

MINISZTER *(átmegy a színen, jobbra el)*

ANASHUYA:

Draupadi hajrá!
Szatiaváti, hajrá!
Kamalila! Mádri!
Rabnőim, rajta!
Készüljetek!

(a megnevezettek egyenként kilépnek táncolva és utánuk valamennyi)

Szűz koronám körül
Bűbájak buja lángja lobogjon,
Csóktüzetek.

RABNŐK *(bánatos alázattal):*

Gyilkos a mi csókunk,
Ölelésünk halálos,
Jaj annak, aki minket szeret.

Szomorú szerelemmel
Szeretőnket megöljük,
Bús özvegyek minden csók után.

(énekelve elvonulnak balra)

ANASHUYA *(egyedül maradt Szitrangadával):*

Szitrangada készülj!
Illatos hajnali szellő.
Utolsó próbán veszedelmes
Szépségeddel küzdjön,
Aki Anashuyát akarja.

SZITRANGADA:

Soha férfit kétszer nem öleltem.
Siratásra virradt nászéjszakám.
Szomorú szerelemmel
Szeretőmet megöltem,
Bús özvegy minden csók után.

ANASHUYA:

Jön Dasharata!

(behúzza a trónus csipkefüggönyét, de nem egészen. A néző látja mögötte a két asszonyt, amint kileselkednek)

(A miniszter, Dasharata és Vidura bejönnek.)

MINISZTER:

Jer, Dasharata, ide lépj be,
Párducos izmú; vad paripákat
Fékező hős te.
Jer, Dasharata, szép édesanyád

Kertjének legifjabb virága.

Lépj be.

DASHARATA (*tenor, karcsú, lányos arcú, gyermeteg ifjú. Mozdulatai rajongók, álmodozók és félszegek*):

Anashuya! — Anashuya! —

Hol vagy álmaim álma?

Hol vagy égi hattyú?

VIDURA (*bariton*):

Ejnye de szép itt!

Ejnye de jó itt!

Jó asszonyszagot érzek. (*Körül neszel.*)

DASHARATA:

Anashuya! Anashuya! —

Szépséged fénylik

Költők énekében:

Gangesz hullámán

Fénylő holdsugár.

De hol a hold?

Hol van az égi hattyú?

Hol rejtőzik a fellegek mögött?

MINISZTER:

Légy türelemmel ifjú Dasharata,

Pihenj le itt a hosszú út után.

DASHARATA (*megragadja a minisztert*):

Ó, mondjad, mondjad,

Merre, hol találom?

Hogy lássam végre Himálája lányát.

Arcának illata betölti a világot!

Szeméről énekelt édesanyám.

Ó, mondjad, mondjad,
Merre, hol találom?
Hadd lássam végre Anashuyát!

MINISZTER:

Légy türelemmel ifjú Dasharata.
(erőszakkal leülteti)
Pihenj le itt a hosszú út után.

DASHARATA (a miniszterbe kapaszkodva):

Mesélj nekem, te ismered.
Haját meséld, ó, mondd milyen?
Anyám azt mondta, hogy folyó arany.

MINISZTER (nehezen kibontakozva kifelé
megy):

Légy türelemmel — meglátod.
Ide fog jönni Anashuya hozzád.

DASHARATA:

Ne menj még, mesélj még!
Milyen a hangja?
Anyám azt mondta Kokila madaré.

MINISZTER (az ajtóban):

Várj türelemmel — ide fog jönni
Türelemmel —
Várjad — (el)

DASHARATA (gyermekes mozdulattal utána
tárja karját):

Ne menj még — mesélj még!
Mesélj szemöldökéről —
Anyám azt mondta — (eltakarja az
arcát)

VIDURA (*leül*):

Ejnye, de jó ülés esik itten,
Asszonymeleg a párna selyme még.

ANASHUYA (*a függöny mögött halkán*):

Holdbéli lilium az arca.
Hosszú pillái alatt
Boldog szerelmi halálnak
Bársony örvénye sötétlik.

SZITRANGADA:

Gyenge fiatalsága
Remegő lótuszbimbón
Hajnali harmat.

ANASHUYA:

Piros ajkának édes
Rózsájára szívem,
Mint részeg méh
Dalolva száll a szívem.

ANASHUYA és SZITRANGADA:

Dasharata, Dasharata szeretlek.

DASHARATA:

Anashuya! — Anashuya! —

ANASHUYA (*mint fent*):

Szitrangada, jaj, reszketek.
Meg fogja-e állni a próbát?

SZITRANGADA (*letérdel*):

Könyörülj rajta, kegyelmezz!
Oldd fel a próba alól.

ANASHUYA:

Nem. Nem lehet. Köt az eskü.
Köt esküm és köt büszkeségem.
Ezerszer sért, ha ő engem elárul.
Haljon meg hogyan elbukik!

DASHARATA (*felugrik*):

Anashuya! — Anashuya!
Hol vagy álmaim álma?
Meddig várjalak?
Ezer életem át már
Vár téged vándorló lelkem.
Meddig várjalak?
Anashuya ha túl vagy e földön
Üzend meg, üzend meg, hol haljak
utánad?
Honnán ér lelkem hamarább utol?

VIDURA:

Ne emlegesd a halált már,
Csúnya halált útálatost.
Túl vagyunk a veszedelmen
Hálistennek, hálistennek.
Ijesztettek nagy próbával
Ijedtem is nem tagadom.
Forgattam a fejem, néztem
Hol a sárkány vagy a tigris,
Megküzdeni melyikkel kell?
Minden sarok mögött lestem
Ágy alá is mindig néztem.
De látod-e, nem volt semmi.
De látod-e, itt vagyunk már
Hálistennek, hálistennek,
Hálistennek, hálistennek! (*ugrál*)

DASHARATA:

Bár kellene harcolnom
Millió sárkánnyal
Tudnám, hogy érte vívok
És elnyerem, ha győzők.

VIDURA (*titokzatosan súgva*):

De azt mondják vár egy próba
Jó kis próba, kedves próba
Csábítani jönnek lányok

(*kezeit dörzsölve*)

Édes lányok, drága lányok
Csínnal, csókkal csalogatnak.
Arra kell majd jól vigyázni
Hálistennek, hálistennek,
Hálistennek, hálistennek.

DASHARATA (*Oda se hallgat, kitárt karokkal*):

Anashuya! — Anashuya!

ANASHUYA:

Karcsú derekához
Remegő lelkem hajlik.
Mint gyenge szőlőinda
Ércoszlopra ha felfut.

SZITRANGADA:

Kegyelmezz néki királynő,
Oldd fel a próba alól.

ANASHUYA:

Mint büszke szarvas
Virágos ágat,

Szeme letépte
A szívemet.

SZITRANGADA:

Kegyelmezz néki királynő,
Oldd fel a próba alól!

ANASHUYA:

Reszketek érte!
Jaj, reszketek érte!
Szitrangada menj, menj,
Menj, hívjad ide hozzám!

(Szitrangada felugrik s menni készül. Abban a pillanatban kinyílik a bal ajtó és egymás után bejönnek Draupadi, Szatjavati, Kamalila és utánuk a többi rabnő.)

ANASHUYA *(megragadja Szitrangadát)*:

Késő! — Jaj késő.
Isten kezében a sorsunk.

RABNŐK *(bókolnak és aztán körültáncolják Dasharatát és Vidurát)*:

Üdvözlégység Dasharata —
Sugárzó párduc, asszonyfékező
Szerelem diadalmas királya,
Üdvözlégység Dasharata.
Üdvözlégység Dasharata,
Asszonygyengítő édes lótuszillat,
Vasizmú lágyság, övetoldó.
Üdvözlégység Dasharata!

VIDURA:

Jönnék, jönnék édes lánykák
Csábítani csínnal, csókkal.

Édes lányok, drága lányok.

Hálistennek, hálistennek.

Hálistennek, hálistennek.

(A rabnők körülállják az elkáprázott és bódult Dasharatát.)

DRAUPADI *(kilép a sorból és szembe jön Dasharatával):*

(Felemeli a fátylát.)

Üdvözlégy Dasharata.

DASHARATA *(gyermekes mozdulattal térdre borul):*

Anashuya!

RABNŐK *(halk nevető kórus):*

Ha-ha-ha-ha-ha —

DRAUPADI:

Nem vagyok Anashuya királynő,

Draupadi vagyok

És ajándékba küldött engemet

Anashuya tenéked.

Szerény szolgálód, íme itt vagyok,

Tiéd vagyok egészen Dasharata

(letérdel Dasharata-val szemben)

DASHARATA *(még térdelve):*

Draupadi szép vagy mint hajnali erdő,

Nem tudtam, hogy nálad szebb asszony

Lehet még.

DRAUPADI *(közelebb jön):*

Úgy nem sok asszonyt ismersz

Dasharata.

DASHARATA:

Táborban nőttem fel, férfiak között,
Egy asszonyt ismerek: édesanyámat.

RABNŐK (*mint fent*):

Ha-ha-ha-ha-ha —

DRAUPADI (*egyre közelebb*):

Sohsem szeretted még asszonyt?

DASHARATA:

Szerettem édesanyámat.

RABNŐK:

Ha-ha-ha-ha-ha —

DRAUPADI:

Sohsem csókoltál asszonyt?

DASHARATA:

Édesanyámat.

RABNŐK:

Ha-ha-ha-ha

Ha-ha-ha-ha-ha.

DRAUPADI (*egész közel*):

Tanuld meg Dasharata milyen az
asszony.

Tanuld meg rajtam sugárzó párdúc.
Tanulatlanul Anashuya elébe ne lépjél,
Mert kinevet, kinevet, kinevet
A büszke királynő.

RABNŐK:

Ha-ha-ha-ha

Ha-ha-ha-ha.

DRAUPADI (*kibontja a haját*):

Tanuld meg milyen az asszonyi haj.
Mártsd bele Dasharata
Kezeidet mélyen. — —
Ó, remegő ujjaid lelkemig lenyúlnak.

DASHARATA:

Ó!
Villámos forró
Hullámai égi folyóknak
Rohannak remegő karomon át.

DRAUPADI (*feláll és Dasharata fejére
borítja haját*):

Borítsd fejedre hajam éjszakáját.
Szédülj, szédülj!
Fekete illatörvényében
Most minden álmod elmerül.

ANASHUYA (*a függöny mögött*):

Jaj, jaj. Reszketek érte.

SZITRANGADA:

Jaj, jaj. Nem fogja megállni a próbát.

ANASHUYA:

Draupadit holnap megölöm.

DASHARATA (*felugrik*):

Anashuya! — Anashuya!
Hol vagy álmaim álma?
Hol vagy égi hattyú?
Téged várlak, téged királynőm,
Szépségnek orma a szépségek felett.

DRAUPADI *(leereszti fátyolát és visszalép a körbe)*:

ANASHUYA és SZITRANGADA:

Győzött, győzött!
Ó áldott, boldog pillanat!
Győzött Dasharata.

SZATIAVATI *(kilép a körből és felemeli fátylát)*:

Üdvözlégy Dasharata.

DASHARATA:

Anashuya!

RABNŐK:

Ha-ha-ha —

SZATIAVATI:

Szatiavati vagyok én,
Szerény szolgálód.
Királynőm küldött ajándékul hozzád.
Tiéd vagyok most Dasharata,
Tiéd vagyok egészen.

DASHARATA:

Felhők mögül kivakító napfény,
Fényesebb asszony lehet-e nálad?

SZATIAVATI *(közelebb jön)*:

Nem ismered az asszonyt Dasharata.
Tanuljad, kérlek, rajtam is,
Tanulatlanul Anashuya elébe ne lépjél,
Mert kinevet, kinevet, kinevet
A büszke királynő.

RABNÓK:

Ha-ha-ha-ha

Ha-ha-ha-ha-ha-ha.

SZATIAVATI (*egészen közel hajol*

Dasharatához):

Tanuld meg Dasharata

Milyen az asszonyi száj.

Bíbor lehelletét érezed-e,

Érzed-e — érzed-e,

Beszélő virágnak?

DASHARATA:

Forró fúvásán tavaszi láznak

Felforralt bíbor tengerek

Gőze borít el.

SZATIAVATI:

Temesd bele ajkad,

Temesd bele lelked,

Szédülj — szédülj!

Bíbor illat örvényében

Most minden álmod elmerül.

(*Dasharata ajkára szorítja az ajkát.
Hosszú csók.*)

ANASHUYA (*a függöny mögött*):

Jaj, jaj. Reszketek érte.

SZITRANGADA:

Jaj, jaj.

Nem fogja megállni a próbát.

ANASHUYA:

Szatiavatit holnap megölöm.

DASHARATA (*kitépi magát*):

Anashuya! — Anashuya!
Hol vagy álmaim álma,
Hol vagy égi hattyú?
Téged várlak, téged királynőm,
Édesség orma minden édesség felett.

SZATIAVATI (*leereszti fátylát és visszalép a körbe*):

ANASHUYA és SZITRANGADA:

Győzött, győzött,
Ó áldott, boldog pillanat,
Győzött Dasharata.

KAMALILA (*kilép a körből és felemeli fátylát*):

Üdvözlégy Dasharata. Rajtam is tanulj.
Kamalilán is tanuljad az asszonyt.
Tanulatlanul Anashuya elébe ne lépjél,
Mert kinevet, kinevet, kinevet
A büszke királynő.

RABNŐK:

Ha-ha-ha-ha.

KAMALILA (*közel lép és lehúzza vállairól a ruhát*):

Tanuld meg Dasharata
Milyen az asszonyi váll.
Milyen az asszony fehér bőre, nézzed.
Nézzed — nézzed,
Szemed alatt borzong,
Mint szirmok nyári esőben.

DASHARATA:

Ó —

Síkos gyöngyházon sikló hold ezüstje!
Himalája haván lágy hajnal pirkadás!
Elomlani rajta szédít
Szédítő ájulat
Halálos mámor.

KAMALILA *(a nézőnek háttal fordulva fel-
nyitja elől is ruháját):*

Érintsd meg Dasharata, adjad a kezed.
*(megfogja Dasharata kezét és a mellére
húzza)*

Érzed-e, érzed-e, érzed-e,
Rugalmas — melegét — asszonyi...
mellnek?

DASHARATA *(egyre halkabban, elhalóan):*

Éget — éget — éget!

KAMALILA *(Dasharata kezét a testéhez
szorítva húzza a fülke felé):*

Tanuld a ringó, remegő
Asszonyi csípőt.
Bársonyos bőrnek szomjú
Tapadását tanuljad...

DASHARATA *(kábultan hagyja magát a
fülke felé vezetni):*

Kezem oda dermedt,
Vonagló karomon át
Perzselő láng
Olvasztja bágyadó testem.

ANASHUYA:

Jaj vége, vége!

SZITRANGADA:

Most elbukik!

ANASHUYA:

Engem elárul!

SZITRANGADA:

Kamalila fogja ölelni!

ANASHUYA:

Most meghalok, mert Dasharata meghal!

SZITRANGADA:

Jaj vége, vége!

ANASHUYA:

Jaj!

(berántja a függönyt. A két asszony eltűnik.)

KAMALILA *(már a fiülkében, húzza befelé Dasharatát):*

Tanuld meg a mámort, tanuld meg a kéjt.

DASHARATA:

Szédítő ájulat, halálos mámor.

RABNŐK *(suttogó kórus):*

Most bukik el, most bukik el,

Nem állta meg a próbát.

Most vége van, most vége van,

A csábítás megejti.

Ma édes lesz a mámora,

Keserű holnap halála.

KAMALILA (az egyik függönyszárnyat behúzza):

Tanuld meg a mánort, tanuld meg a kéjt.

DASHARATA:

Nirvana kéje, megsemmisülés.

(Kamalila lassan elkezdi behúzni a másik függönyszárnyat.)

EGY NŐI HANG KIVÜLRŐL:

Dasharata! Dasharata!

DASHARATA (összerezzen, mintha villám érte volna, megfordul és kilép a fölkéből, a függönybe fogódzkodik):

Ki hí engem?

Nevemen ki szólít? (előre jön)

A NŐI HANG (kivülről):

Dasharata!

DASHARATA:

Honnan jön ez a hang?

Talán otthon vagyok még,

Gyermek a tábortűz mellett

És álmodom a szerelemről?

(középre jön)

(Kamalila beburkolószik és visszalép a rabnők közé, akik mind a bal ajtó felé nézve, egyenes sorfalat állnak onnan Dasharatáig, Vidura is, aki eddig két rabnővel játszott, előkerül.)

SZITRANGADA *(belép balról):*

Dasharata!

DASHARATA:

Ki szólít engem?

Régi életek hívnak-e vissza?

Vagy a halálnak fekete függönye mögött

Új élet szava szólít?

SZITRANGADA *(a rabnők sorfala előtt
lassan-lassan felmegy a fülke felé):*

Dasharata!

RABNŐK *(suttogó kórusa):*

Szitrangada! Szitrangada!

Jön a hajnali szellő.

Utolsó próbán veszedelmes

Szépségével küzdjön Dasharata.

Szitrangada, Szitrangada!

Jön a hajnali szellő.

SZITRANGADA:

Engem is Anashuya küldött.

Ajándékba hozzád szép királyfi.

Tanuljad az asszonyt rajtam is.

Ne válassz asszonyt míg nem ismered.

DASHARATA:

Amit tanultam már elfeledtem.

Minden asszonytudásom

Hangod letörölte.

SZITRANGADA:

Dasharata!

Tanuljad meg az asszonyi pillantást!

*(Csak kevéssé emeli fel fátylát, úgyhogy
az arcát a közönség nem látja.)*

DASHARATA *(széttárt karokkal):*

Ó! — —

Emlékezem!! — —

Emlékezem!! — —

(előrenyújtott kezekkel, holdkóros mozdulatokkal, mint a hipnotizált közeledik Szitrangada felé, aki a fülke mellett áll és mozdulatlanul, némán nézi, felemelt fátylát úgy tartva, hogy a közönség nem lát arcába. Hosszú némajáték.)

RABNŐK *(suttogó kórus):*

Veszte felé megy, veszte felé megy.

Szitrangada megbabonázta.

Veszte felé megy lepke a lángra,

Veszte felé megy Dasharata.

VIDURA *(belekapaszkodik hátulról urába):*

Állj meg, állj meg Dasharata,

Jaj ne menj, mert ez a veszted,

Ez a próba. Végünk, végünk,

Meghalunk, ha nem állsz ellent!

(Dasharata némán, meg se fordulva megy előre, mint a hipnotizált, maga után húzva Vidurát.)

RABNŐK:

Jaj ne eresszük

Szegény királyfit,

Veszedelemtől

Óvjuk, tartsuk.

Jaj ne eresszük,

Jaj ne eresszük!

(A rabnők belekapaszkodnak hosszú sor-

ban Vidurába és húzzák Dasharatát, akit nem lehet megállítani. Lassan, de folyton megy Szitrangada felé, magával húzva az egész sort.)

VIDURA:

Állj meg, állj meg Dasharata,
Jaj ne menj, mert ez a veszted,
Ez a próba végünk, végünk,
Meghalunk, ha nem állsz ellent!

RABNŐK és VIDURA *(eleresztik Dasharatát):*

Hiába minden, nincsen hatalom,
Mely visszatartsa. Vége, vége.
Szemek varázsa megbabonázta.
Hiába minden, vége, vége.
Gyerünk, gyerünk, hiába minden,
gyerünk, gyerünk.

(Rabnők és Vidura el. Alkonyodik. Szitrangada mozdulatlanul áll a fülke előtt. Dasharata még mindig feléje nyújtott karokkal megáll. Hosszú szünet. Szitrangada belép a fülkébe, melynek árnyékában már alig látható. Dasharata nagyon lassan utána megy és belép a fülkébe, melynek függönyei becsukódnak. Egészen beesteledt. Besüt a hold. — Szünet.)

RABNŐK *(jönnek vissza lábujjhegyen, osonva, bujva, körültáncolva a holdas teremben. Halk kórus.)*

Csókoljad, csókold, míg forró az ajkad.
Hajnalra hideg lesz, mint a hó.

Soha férfit mi nem ölelünk kétszer
És minden csókunk búcsúzó.
És minden csókunk búcsúzó.

Ringasson édes mámor a halálba,
Ringassa kéj a lelkedet át
Örökálomba ájult szerelem.
Ringasson el, mint édesanyád.
Ringasson el, mint édesanyád.

(Balett. Az egyik rabnő levetkőzik a holdfényben és buja, szilaj táncot jár. Sőhajtó, zümmögő kórus kíséri.)

(A rabnők hirtelen szétrebbennek és eltűnnek. Balról jön a miniszter egy lámpással. Középre jön, körülnéz, a fülke függönye elé lép, hallgatódzik, csóválja és megvakarja a fejét és újra kimegy. Szünet. Erősebb holdfény.)

DASHARATA *(támolyogva jön ki a fülkéből):*

Arany felhőkön úszom
Fényes tengerek felett.
Odalent mélyen ködös part, az élet.
Virág voltam-e a réten?
Madár voltam-e az erdőn?
Ember voltam-e régen? Valaha régen?
Ibolyaszínű ködben
Odalent mélyen?
Arany felhőkön úszom
Fényes tengerek felett.

VIDURA (*berohan balról*):

Jaj, jaj, jaj, jaj, jönnek, jönnek,
Minket ölni jönnek, jönnek!

Ugye mondtam, baj lesz ebből,
Ne engedj a csábításnak?

Végünk, végünk, jönnek, jönnek.

Jer, szaladjunk, meneküljünk!

Jaj, bújjunk el. Gyere már no!

(*Ráncigálja Dasharatát.*)

DASHARATA (*mintha álmodna*):

Arany felhőkön úszom

Fényes tengerek felett.

Odalent mélyen ködös part az élet.

VIDURA:

Jaj, nem hallod? Itt vannak már!

Szaladjunk el, meneküljünk.

Jaj, jaj, jaj, jaj. Itt vannak már!

(*A baloldali ajtó kinyílik és bejön a miniszter fáklyásoktól kísérve. Utána alabárdos katonák és a hóhér és végül a rabnők.*)

MINISZTER:

Fogjátok meg Dasharatát!

Nem állta meg a próbát.

Halált mond a fejére

A királynő szent esküvése.

Halál fejére annak,

Ki Anashuya királynőt kívánja

És rabnőcsábításnak sem tud ellenállni.

(*A katonák megragadják Dasharatát és hátrakötik a kezét. A hóhér mögéje áll.*)

DASHARATA:

Arany felhőkön úszom
Fényes tengerek felett.
Odalent mélyen ködös part az élet.

RABNŐK:

Ó jaj, szegény Dasharata,
Ó jaj, hogy meg kell halnod.

Gyenge fiatalságod

Remegő lótuszbimbón

Hajnali harmat.

Ó, jaj az asszonyoknak,

Ó, jaj, hogy meg kell halnod.

Ó, kérjük a királynőt,

Könyörögjünk kegyelmet!

*(Leborulnak a lefüggönyözött trónus előtt
felemelt karokkal.)*

Kegyelem, kegyelem, Anashuya!

Ne öld meg Dasharatát!

MINISZTER *(a trónus függönyéhez lép):*

Hallgass meg engem, Himalája leánya,

Szájamból népeid bánata szól.

Kegyelmezz ennek az egynek.

Gyenge fiatalsága

Remegő lótuszbimbón

Hajnali harmat.

RABNŐK:

Kegyelem, kegyelem, Anashuya!

Ne öld meg Dasharatát!

MINISZTER *(széthúzza a trónus függönyét.*

Nincs mögötte senki):

Hol a királynő? — Anashuya eltűnt?

RABNŐK:

Hol a királynő? Anashuya eltűnt?
Hol a királynő? Hol a királynő?
Anashuya eltűnt?

MINISZTER *(lejön a trónlépcsőről középre):*

Anashuya királynő, meg sem hallgatta
szónkat.

Anashuya kegyetlen, nincsen kegyelem.
Vigyétek Dasharatát, hóhér végezd
a munkád.

DASHARATA *(miközben kifelé viszik):*

Arany felhőkön úszom
Fényes tengerek felett,
Odalent mélyen ködös part az élet.

RABNŐK:

Ó jaj, szegény Dasharata.
Ó jaj, hogy meg kell halnod.

SZITRANGADA *(kijő a fölkéből lefátyolozottan):*

Megálljatok! —
Várjatok még, hadd szóljak
Egy szót szeretőmhöz.

RABNŐK *(suttogó kórus):*

Szitrangada, szegény Szitrangada, jaj.
Szeretőjét megölte.
Búcsúzni akar.

SZITRANGADA *(Dasharatához lép):*

Dasharata, monddjad, bánod-e,

Hogy meg kell halnod, mert engem
öleltél?

Dasharata, mondd, bánod-e?

DASHARATA:

Ha újra élnék, meghalnék újra
És ezer életet ezerszer adnék érted!
Öled máglyáján égnék fel az égbe.
Áldjon meg az Isten, hogy engem
megöltél!

MINISZTER:

Vigyétek Dasharatát.
Hóhér, végezz vele.

RABNŐK:

Ó jaj, szegény Dasharata,
Ó jaj, hogy meg kell halnod.

SZITRANGADA:

Megálljatok! —

Várjatok, még egy csókot
Hadd adjak szeretőmnek.

(Leoldja fátylát és alóla Anashuya koronás feje derül ki és leereszti a komorna rabnőruháját, és drágakövekkel rakott dús ruhájában áll ott Anashuya.

DASHARATA:

Anashuya!

VALAMENNYIEN:

Anashuya!

VIDURA:

Hálistennek, hálistennek,
Hálistennek, hálistennek.

ANASHUYA:

Eresszétek el Dasharatát.

Más nővel engem el nem árult.

Én csábítottam el

Dasharatát magamnak.

(Dasharata elébe borul, Anashuya felemeli és magához öleli.)

VALAMENNYIEN:

Hódolat néked királynő,

Tengerek gyöngye, Gangesz lótusza,

Félelmesfényű csillag, Anashuya,

Világszép királynő, hódolat néked!

Hódolat néked, Dasharata,

Sugárzó párduc, asszonyfékező

Szerelem diadalmas királya.

Hódolat néked, hódolat néked!

Függöny

A HALÁSZ ÉS A HOLD EZÜSTJE

Bábjáték

OSZK

Országos Színházak Könyvtára

DRAMATIS PERSONAE:

A halász

A halászné

A száz gyerek

A hold

A kis hal

A nagy hal

A borzasztó krokodilus

A vízi tündér

Éjszaka a tengeren. A sötét égen nagy, kerek telihold, a sötét vizen kerek ezüst tükörképe — olyan, mint egy nagy tallér.

Jobbra a halász kunyhója. Egy ablaka nyílik a vízre. A halász jön jobbról himbálósónakban ülve. Egyik kezében evező, a másikban horog.

A HALÁSZ (énekel):

Én vagyok a halászlegény,

Én járok a víz tetején.

Én fogom az aranyhalat

A dunai köhíd alatt,

Csuhajja.

(A csónakkal együtt ugrál, táncol.)

Én fogom az aranyhalat,

A dunai köhíd alatt

Csuhajja!

A HALÁSZNÉ (kinéz az ablakon és búcsút int):

Isten veled, drága férj,

Nemsokára haza térj!

Pá-pá!

Hozzál haza jó sok halat,

Száz gyerekünk amit falhat,

Pá-pá. (Eltűnik az ablakból.)

A GYEREKEK (*kis fejek, hadonázó kis karok
csomója hajlik ki az ablakon*).

Papa, papa halat, halat!

A HALÁSZ:

Jaj de sok a gyerekem
Hogy segítsék ezeken?
Ha fogok is kövér halat,
Csak egy falat vagy két falat,
Száz gyereket jól nem lakat.

A GYEREKEK (*m. f.*):

Papa, papa halat, halat!

A HALÁSZ:

Bizony szegény vagyok nagyon.
Sohase lesz halból vagyon,
Halfogást hát abba hagyom.
Azért most én másért jöttem
Csolnakomat elkötöttem
Mikor a hold süt fölöttem.
Vízen úszó szép ezüstöt
Holdsugár, amelyet föstött,
Azt halászom most ki én.
Vízezüstöt, holdezüstöt,
Avval töltök hordót, üstöt,
Azt fogom a tó vizén.
Rí otthon száz gyerekem,
Így segítek ezeken.

A GYEREKEK (*messziről*):

Papa, papa halat, halat!

A HALÁSZ:

Nézd csak, nézd, ott fürdik éppen
Tó vizében, jaj de szépen

Holdezüstje. Ennyi kincs
Király kamrájában sincs.
Ha enyém lesz az a tallér,
Akkor leszek majd gavallér.
Kidobom hát rá a horgom,
Holdezüstjét hazahordom.

*(Kidobja a horgot a hold ezüstje felé és
meg akarja fogni.)*

A HOLD *(rázza a fejét):*

Én vagyok az égi hold,
Mindent láttam ami volt,
De olyan még nem került,
Akinek ez sikerült.
Nem lehet, nem lehet,
Kifogni a képet.

A HALÁSZ *(újra és újra kidobja a horgot):*

Nekem a hold kincse kell!
Nem megyek én innen el,
Míg a horgom holdezüstöt
A vízből ki nem emel.
(Énekel és táncol a csónakkal.)

Nem, nem, nem, nem megyek
Nem megyek én innen el,
Míg a horgom holdezüstöt
A vízből ki nem emel.

A HOLD:

Holdsugárra horgot vetni,
Ki muszáj ezt már nevetni!
Hahaha, hahaha,
Ki látta ezt valaha!

A HALÁSZ:

Hopp, feszül a horog-madzag,
Most leszek én mindjárt gazdag!
Nem adom ezt ezer halért,
Most fogom ki a holdtallért,
Hopp!

*(Kirántja a horgot és egy kis hal fityeg
rajta.)*

Ejnye, ejnye, mi van ott,
Az öreg hold becsapott.
Az öreg hold de megcsalt,
Kifogtam egy kicsi halt.

A HOLD:

Hahaha, hahaha,
Ki látta ezt valaha!

A KIS HAL:

Holdezüst én nem vagyok.
A pikkelyem se ragyog.
Hogyha kifogsz, emiatt
Száz kicsi hal megsírat.
Eressz vissza, szépen kérlek,
Tó vizében tovább éljek,
Tó vizében vígan fürdök,
Magam helyett jobbat küldök.

A HALÁSZ:

Már a hal nem érdekel,
Nekem a hold képe kell!
Visszadoblak téged kis hal,
Ha nem játszol szavaiddal.
Ha megtartod ígéreted,
Nem sírnak majd teéretted.

A KIS HAL:

Tó vizében vígan fürdök,
Magam helyett jobbat küldök.

A HALÁSZ *(visszaereszti a kis halat a vízbe
és újra kidobja a horgát a holdtallér
után):*

Vízen úszó szép ezüstöt,
Holdsugár, amelyet föstött,
Azt halászsom ki biz én.
Vízezüstöt, holdezüstöt,
Avval töltök hordót, üstöt,
Azt fogom a tó vizén.

A HOLD *(csóválja a fejét):*

Nem lehet, nem lehet,
Kifogni a képemet.

A HALÁSZ:

Hopp, feszül a horog-madzag,
Most leszek én mindjárt gazdag!
Maga helyett kis hal küldte,
Ez lesz, ez a hold ezüstje,
Hopp!

(Kihúz egy nagy kövér halat.)

Ejnye, ejnye mi van ott,
A hold megint becsapott.

A HOLD:

Hahaha, hahaha,
Ki látta ezt valaha!

A NAGY HAL *(száját tátogatva):*

Holdezüst én nem vagyok,
A pikkelyem se ragyog.

Hogyha kifogsz, emiatt
Száz kövér hal megsirat.
Eressz vissza, szépen kérlek,
Tó vizében tovább éljek,
Tó vizében lassan fürdök,
Magam helyett jobbat küldök.

A HALÁSZ:

Visszadoblak te nagy hal,
Ha nem játszol szavaddal.
Ha megtartod ígéreted,
Nem sírnak majd teéretted.

A NAGY HAL:

Tó vizében lassan fürdök,
Magam helyett jobbat küldök.

A HALÁSZ *(visszaereszti a nagy halat és horgát újra kiveti a holdtallér után):*

Vízen úszó szép ezüstöt,
Holdsugár, amelyet föstött,
Azt halászsom ki biz én.
Vízezüstöt, holdezüstöt,
Avval töltök hordót, üstöt,
Azt fogom a tó vizén.

A HOLD:

Hallod-e te halász ember,
Ez a tenger téged megver,
Ha nem hagyod békességben
Az én ezüst ékességem,
Küldök olyat izibe,
Beesel a vizibe!

A HALÁSZ:

Nem, nem, nem, nem megyek,
Nem megyek én innen el,

Míg a horgom holdezüstöt
A vízből ki nem emel.

A BORZASZTÓ KROKODILUS *(jő balról és
tátogatja a száját):*

Ham, ham, ham!

Én borzasztó vagyok ám!

Ki ez itt, ki ez itt?

Én megeszek mindenkit!

A HALÁSZ:

Úgy tudom ez nem a Nílus,

Mégis jön egy krokodilus.

Krokodilus, ham, ham ham,

Biztos a hold küldte rám,

Hogy engemet megegyen,

Ezüstjét el ne vegyem.

A KROKODILUS *(közelebb jön. Borzasz-
tóan):*

Ki ez itt, ki ez itt?

Én megeszek mindenkit!

A HALÁSZ:

Én vagyok a halászlegény,

Tőled meg nem ijedek én!

Olyat vágok a fejedre,

Visszakotródsz a helyedre.

(Az evezővel fejbevágja.)

Piff, paff, piff, paff, nesze neked,

Emlékbe ezt elteheted!

A BORZASZTÓ KROKODILUS:

Koponyámon tyű, de koppan!

Jaj, jaj, mindjárt összeroppan!

Látom, nem jó halászt enni,
Jobb lesz innen el is menni!

(*Elmerül.*)

A HALÁSZ (*diadalmasan feltartja az evezőt,
énekel*):

Én vagyok a halászlegény,
Én járok a víz tetején,
Én vagyok a vitéz gyerek,
Krokodilust agyonverek,
Csuhajja!

(*Táncol a csónakkal.*)

Én vagyok a vitéz gyerek,
Krokodilust agyonverek,
Csuhajja!

De hiába vertem agyon,
Mégis szegény vagyok nagyon.
Holdezüstjét horgom el nem érte,
Fáj a szívem, majd meghalok érte.
Csalogat s ellebben, mint a füst
Hűvös vízben hűtött holdezüst.
Fáj a szívem, fáj,
Kifogni muszáj.
Még az egyszer utoljára
Vetem horgom holdsugárra,
Fáj a szívem, fáj,
Kifogni muszáj.

A HOLD (*a fejét csóválva*):

Baj lesz ebből jól, vigyázz!
A holdtallér babonáz.

A HALÁSZ:

Hopp, feszül a horog-madzag,
Most leszek én mindjárt gazdag,

Most akadt fel a holdtallér,
Most lesznek mindjárt gavallér.

(Nagy erőlködve húzza a horgot.)

Jaj, de furcsa, mi lehet,

Fájdítja a szívemet.

Kis hal, nagy hal nem csügg rajta,

Nem is krokodilusfajta.

Jaj, mi lehet, amit húzok,

Teknősbéka, vagy egy túzok?

Mi lehet, mi lehet,

Fájdítja a szívemet.

(Kihúzza kontyánál fogva a vizitündért.)

Ó, ó, ó,

Vizitündér, bájoló!

A VÍZITÜNDÉR:

Én vagyok a vízisellő,

Vízililiom lehellő.

Hullámokat görgetek,

Drágagyöngyöt csörgetek.

Szép halász, jó halász,

Engemet meg ne alázz!

A HALÁSZ:

Ó, ó, ó,

Vizitündér, bájoló!

A VÍZITÜNDÉR:

Korállkastély, mélyen, mélyen

Vízirózsák erdejében,

Vízirózsa gyöngybogyója,

Gyémánt lesz a háladója.

Eressz el, eressz el,

Meghálálom ezerszer!

A HALÁSZ:

Óh, gyönyörű vízitündér,
Eleresztlek holdezüstér
Holdezüstér fáj a szívem,
Megreped, ha el nem viszem,
Azt a tallért ott a vizen.

A VÍZITÜNDÉR:

Én vagyok a habléány,
Mind enyém az ezüst,
Mit a hold a vízre hány.

A HALÁSZ:

Hamar akkor ide vele,
Hadd legyen a ladik tele.

A VÍZITÜNDÉR:

Szép halász, jól vigyázz,
Holdezüstje babonáz!

A HALÁSZ:

Az a tallér kell nekem,
Ha nem adod, jer velem!
(*cibálja a horoggal és húzza kifelé*)

A VÍZITÜNDÉR:

Jaj, jaj, jaj, jaj de fáj!
Adom már csak ne cibálj.
Magadra vess, ha baj ér,
Nesze itt van a tallér.

(*Oda adja neki vizennyugvó ezüstitallérjét
a holdnak.*)

Most már gyorsan elevezz,
Engemet is elérsz!

A HALÁSZ (*ugrálva*):

Köszönöm, köszönöm,
Istenem, de nagy öröm!

A HOLD:

Szamár halász azt hiszi,
Tükörképem elviszi.
Egyiket ha el is vette,
Teszek másikat helyette,
Ragyogóbb lesz, mint előbb,
Halászszívet sebezőbb.

*(Másik tallért rak le a vízre, mint
maszkot véve le arcáról.)*

A HALÁSZ:

Jaj de szép új tallér van ott!
A szívem új vágyra kapott,
Úgy-e azt is nekem adod?

A VÍZITÜNDÉR:

Szép halász, jaj vigyázz!
Holdezüstje babonáz!

A HALÁSZ:

Még egy tallér kell nekem,
Ha nem adod, jer velem!
(Cibálja a tündért.)

A TÜNDÉR:

Magadra vess, ha baj ér,
Nesze még egy holdtallér.
Gyorsan, gyorsan most evezz,
Engemet is elérsz!

A HOLD:

Egyiket ha el is vette,
Teszek másikat helyette.

Ragyogóbb, mint előbb,
Halászsívet sebezőbb.

A HALÁSZ:

Jaj de szép új tallér van ott!
A szívem új vágyra kapott,
Úgy-e azt is nekem adod?

A TÜNDÉR:

Magadra vess, ha baj ér,
Nesze még egy holdtallér.
(*A harmadik tallért a csónakba rakja,
a csónak süllyedni kezd.*)

A HALÁSZ:

Jaj, nagyon is megrakod!
Süllyeszti a csónakot!

A TÜNDÉR:

Magadra vess, ha baj ér,
Nehéz ám a holdtallér!

A HOLD:

Ha-ha-ha, ha-ha-ha,
Ki látta ezt valaha!

A HALÁSZ (*derékig vízben*):

Holdsugárnak ezüst terhe,
Jaj, leház már a tengerbe!
Derékig már vízben ülök,
Hú, de hideg, meg is hülök!
(*nagyokat tüszzent.*)

A HOLD:

Látod, mondtam neked szépen,
Hagyd békén a tükörképem.

Halászember fogjon halat,
A holdsugár jól nem lakat.

A HALÁSZ (*nyakig merül*):

Jaj, de hideg ez a tenger.
Egész vizes lesz az ember!

(*prüszköl*)

Elsüllyedek, jaj nekem,
Megsirat száz gyerekem!

A HOLD:

Ezüstöm ha visszaadod,
Nem merül el a csónakod.

A HALÁSZ:

Jaj, már adom szívesen,
Hazamegyek vizesen,
Kedves hold, csak meg ne haljak,
Martalékul vízi hálnak.

(*prüszköl*)

A HOLD:

Rajta, szépen visszatedd,
Megmentem az életed.

A HALÁSZ (*visszateszi a holdtallérokat és
kiemelkedik*):

Visszaadom, jaj de kár,
Ezüsttallér, holdsugár!

A HOLD:

Lásd, mert jó vagy s visszaadod,
Az egyiket megtarthatod.

A HALÁSZ (*ugrál*):

Köszönöm, köszönöm,
Istenem, be nagy öröm!

A HOLD:

És most legyen már elég
Vár otthon a feleség.

A HALÁSZ:

Megmutatni hazaviszem,
Mit halásztam én a vizen,
Holdezüstöt! Ennyi kincs
Király kamrájában sincs!
Ezt adom a feleségnek,
Vége lesz a szegénységnek!

A HALÁSZNÉ *(kihajol a kunyhó ablakán)*:

Ejnye, hol késik a férjem,
Majd adok, csak visszatérjen!
Száz gyerekem éhezik,
Enni mit adjak nekik?

A SZÁZ GYEREK:

Papa, papa halat, halat!

A HALÁSZ:

Hé, jóestét, feleségem!
Tyúh, ha tudnád, mi van nékem!
Most hoztam ám gyönyörűt,
Úgy még senki nem örült!

A GYEREKEK:

Papa, papa halat, halat!

A HALÁSZNÉ:

Nézzük, hol a kövér harcsa,
A sok gyerek száját tartsa.

A HALÁSZ:

Feleségem, kedves Marcsa,
Most az egyszer ez nem harcsa.

Szebb is annál, jobb is annál,
Drágább minden vízi halnál.

A HALÁSZNÉ:

Ej, hallgatni ezt ki győzi.
Add a halat, megyek főzni!

A HALÁSZ:

Megfőzni tán nem lehet,
Az én drága kincsemet,
Halnál mégis többet ér,
Tóbafürdött holdtallér.
(*Odaadja a feleségének.*)

A HALÁSZNÉ:

Hát ez megint mi legyen?
Most már holdsugárt egyem?
(*a vízbe dobja a tallért*)
No de ilyen szemtelenség!
(*pofon üti jobbról-balról*)
Nesze, itt van a fizetség!

A HOLD:

Ha-ha-ha, ha-ha-ha!
Ki látta ezt valaha!

A HALÁSZ:

Itt állok hát üresen,
Szomorúan, vizesen.
Most se hal, se ezüst,
Minden elszállt, mint a füst.

A HOLD:

Halászember fogjon halat,
A holdsugár jól nem lakat.

Függöny

JEGYZET

Thomas Mann összegyűjtött műveinek sorozatában jelent meg a nagy író „Bemühungen“ című tanulmánykötete, melynek egyik, „Egy szép könyv“ (Ein schönes Buch) című tanulmánya *Balázs Béla meséiről* szól, azokról, melyeket a Révai Irodalmi Intézet ebben a kötetben ad a magyar olvasó kezébe. Thomas Mannak ebből a kritikájából, melynek különös nyomatékot ad, hogy az író felvette összegyűjtött művei közé, emeltünk ki bevezetőül néhány mondatot, mely megvilágítja Balázs Béla meseköltői rangját.

T A R T A L O M

<i>Thomas Mann: Balázs Béla meséiről . . .</i>	5
<i>A bűvös kör</i>	7
<i>Álmok köntöse</i>	11
<i>Li-Tai-Pe és a tolvaj</i>	15
<i>A napernyők</i>	18
<i>Az ügyetlen isten</i>	24
<i>Az ópiumszívók</i>	29
<i>A bolha</i>	33
<i>Az öreg gyermek</i>	37
<i>Az istenrablók</i>	45
<i>Li-Tai-Pe és a tavasz</i>	49
<i>Az ősök</i>	53
<i>A holdhal</i>	58
<i>A barátok</i>	63
<i>A gesztenyefa bosszúja</i>	72
<i>Könny</i>	77
<i>Az agyag-gyerek</i>	84
<i>A győző</i>	89
<i>A fekete korsó (Árnyjáték ó-egyiptomi sziluettekre)</i>	93
<i>A királynő komornája (Játék)</i>	111
<i>A halász és a hold ezüstje (Bábjáték)</i>	145
<i>Jegyzet</i>	162

RÉVAI KÖNYVTÁR

Eddig megjelent:

1. Márai Sándor: *Medvetánc*
2. Thomas Mann: *Egy szélhámos vallomása*
3. Tamási Áron: *Hullámozó völegény*
4. André Malraux: *Királyok útja*
5. Maxim Gorkij: *Az áruló*
6. D. H. Lawrence: *Szénaboglyák között*
7. Szerb Antal: *Madelon, az eb*
8. Török Sándor: *Különös utazások*
9. Márai Sándor: *Európa elrablása*
10. Illyés Gyula: *Szembenézve*
11. Leo Tolsztoj: *Egy ló története*
12. Thornton Wilder: *Kabala*
13. Hatvany Lajos: *Urak, polgárok, parasztok*
14. Virginia Woolf: *Flush*
15. Charles Morgan: *Az üres szoba*
16. Balázs Béla: *Csodálatosságok könyve*

Előkészületben:

- Krúdy Gyula: *Az útitárs*
Cs. Szabó László: *Délutáni előadás*
Albert Camus: *Közöny*
Ernest Hemingway: *Férfiak*
Francis Jammes: *Válogatott versek*
P. Marquand: *Megbánt szerelem*

OSZK

Digitized by Google

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK